

Vliv mateřské školy na vývoj předškolního dítěte

Monika Mazanová

Bakalářská práce
2011

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Monika MAZANOVÁ**
Osobní číslo: **H07220**
Studijní program: **B 7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Vliv mateřské školy na vývoj dítěte předškolního věku**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti vývoje dítěte a vlivu mateřské školy na jeho celkový vývoj.

Příprava metodiky výzkumné části.

Realizace kvantitativního výzkumu metodou dotazníkového šetření u vybraného vzorku dětí.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

DOYON. L., Hry pro všestranný rozvoj dítěte. Praha : Portál, 2003 ISBN 80-7178-754-X.

LIPNICKÁ. M, Rozvoj grafomotoriky a podpora psaní. Praha : Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-44-7.

SKALKOVÁ. J, Obecná didaktika. Praha : Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1821-7.

VÁGNEROVÁ, M. Vývojová psychologie I. Praha: Karolinum 1996. ISBN 382-167-96

Vedoucí bakalářské práce:

doc. PaedDr. Marcela Musilová, Ph.D.

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

25. ledna 2011

Termín odevzdání bakalářské práce:

6. května 2011

Ve Zlíně dne 25. ledna 2011

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
děkan

Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 3.5.2011

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlíádne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Ve své bakalářské práci jsem se zaměřila na správný vývoj dítěte v předškolním věku a následně na přípravu v mateřské škole pro nástup do ZŠ. Pro nástup povinné školní docházky je třeba děti jak po stránce psychické tak po stránce tělesné správně připravit. Jejich svět ze dne na den promění ve svět plný učení a povinností.

V teoretické části jsem se snažila popsat vývoj dětí. Nejvíce důležité pro zdárný vstup do ZŠ je, aby děti měli správnou slovní výslovnost. Ve škole na ně čeká mnoho nových věcí s kterými se budou muset postupně seznámit (čtení, psaní, počítání atd.), a proto je nutno, aby již měli zvládnutou správnou výslovnost, aby se dokázali soustředit na další nové věci a nezaostávali za ostatními dětmi. Z hlediska motorického vývoje je rovněž důležité, aby dítě bylo pro nástup do školy připraveno. Otázka sociálního vývoje je také nedílnou součástí správného vývoje dítěte.

V praktické části jsem za spolupráce pedagogů v MŠ mohla realizovat projekt za jehož pomoci se děti předškolního věku připravovaly pro nástup do ZŠ. Za pomoci různých úkolů se učili jak správně držet psací potřeby, poslouchali jsme hudbu a snažili se zpívat, naučili jsme se rozeznat dopravní prostředky, poznali své tělo, psali jsme jeho jednotlivé části a nezapomněli jsme ani na matematiku.

Klíčová slova: předškolní věk, vývoj, dítě, škola, rodina

ABSTRACT

The aim of my Bachelor thesis is to examine the correct development of pre-school children followed by their preparation in kindergarten to begin the elementary school. It is necessary to properly prepare children for compulsory education from both the psychological and physical aspect. Their world will change overnight into a world full of learning and responsibilities.

In the theoretical part I am describing the development of children. The most important thing for a child to successfully start the elementary school is to have the correct pronunciation. There are many new things at school which they have to get familiar with (reading, writing, arithmetic etc.), therefore it is necessary to already have the right pronunciation and be able to concentrate on new things in order not to fall behind other children. From the point of view of child's motor development it is also important for a child to be prepared before entering the school. The question of social development forms an integral part in the correct development of a child.

In the practical part, in cooperation with kindergarten teachers, I was able to carry out a project where pre-school children were getting prepared to begin the elementary school. With the assistance of various tasks they learned how to hold writing utensils correctly, they listened to songs and tried to sing, learned to distinguish the means of transport, they got to know their bodies, where we also wrote the body parts and also we did not forget to practice mathematics.

Keywords: pre-school age, development, child, school, family

To, čím se člověk od hověd dělí, jest rozum a řeč; (první to pro vlastní svou potřebu, druhé pro bližní maje); protože o oboje to jednostejná péče býti má, aby člověk jak mysl a z myslí jdoucí všech údů hnutí, tak i jazyk co nejvybroušenější měl. (JAN ÁMOS KOMENSKÝ).

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat své rodině a svému nejbližšímu okolí za trpělivost, kterou se mnou měli po celou dobu mého studia. Zároveň děkuji svému vedoucímu práce doc.PaedDr. Marcele Musilové, Ph.D. za vedení a odborné rady.

Děkuji také rodičům jenž se mnou spolupracovali při vyplňování dotazníku pro zpracování mé bakalářské práce a hlavně ředitelce MŠ kde jsem mohla po dobu své praxe provádět pozorování.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	11
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 PŘEDŠKOLNÍ VĚK DÍTĚTE A JEHO CHARAKTERISTIKA	13
2 NÁSTUP DO MATEŘSKÉ ŠKOLY	15
3 PSYCHICKÝ VÝVOJ	16
3.1 ŘEČ 16	
3.1.1 Příčiny, faktory ovlivňující vývoj řeči.....	16
3.1.2 Vývoj řeči	19
3.1.2.1 Fylogenetický vývoj.....	20
3.1.2.2 Ontogenetický vývoj	20
3.1.3 Podmínky správného vývoje řeči	21
3.1.4 Vady řeči	22
3.1.4.1 Opožděný vývoj řeči	23
3.1.4.2 Patlavost (dyslalie).....	23
3.1.4.3 Vývojová dysfázie.....	25
3.1.4.4 Huhňavost (rinolálie)	25
3.1.4.5 Koptavost	26
3.1.4.6 Breptavost	27
3.1.4.7 Dysartrie.....	27
3.1.4.8 Mutismus	28
3.2 POZNÁVACÍ PROCESY	28
3.3 POZORNOST.....	29
3.4 PAMĚŤ.....	30
4 MOTORICKÝ VÝVOJ	32
4.1 VÝVOJ MOTORIKY	33
4.2 HRUBÁ MOTORIKA.....	33
4.3 JEMNÁ MOTORIKA	34
4.4 VÝVOJ MOTORIKY DLE VĚKU.....	35
5 SOCIÁLNÍ VÝVOJ	37
II PRAKTICKÁ ČÁST	38
6 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMU	39
6.1 CÍL VÝZKUMU	39
6.2 VÝZKUMNÝ SOUBOR	39
6.3 VÝZKUMNÝ PROBLÉM	40
6.4 DÍLČÍ VÝZKUMNÉ PROBLÉMY	40
4.5 METODY VÝZKUMU.....	41
7 CHARAKTERISTIKA PROJEKTU	42

7.1	POPIS VÝZKUMU A SEZNÁMENÍ SE S PROJEKTEM VÝZKUMU	42
7.2	SEZNÁMENÍ SE S DĚTMI A JEJICH HODNOCENÍ	43
7.3	DĚTI KRESLÍ ČÁRY MÁRY.....	44
7.4	DĚTI POZNÁVAJÍ SVĚT	46
7.5	DĚTI PŮJDOU DO ŠKOLY.....	48
7.6	ZPRACOVÁNÍ A VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKU.....	51
	DISKUZE VÝZKUMU	59
	ZÁVĚR	60
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	61
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	63
	SEZNAM OBRÁZKŮ	64
	SEZNAM PŘÍLOH.....	65

ÚVOD

Nástup do ZŠ je důležitým sociálním krokem v životě dítěte. Dítě tím získá novou roli, stane se školákem. Tato role není dobrovolná, po dosažení určitého věku, ji získá automaticky. Je limitována jen dosažením věku a odpovídající vývojové úrovně. Proto je obecně chápána jako potvrzení normality dítěte. Představuje aktuální a zásadní změnu životního stylu, zvýšení nároků a větší důraz na jejich plnění. Role školáka ovlivní rozvoj dětské osobnosti a prožití celého zbývajících dětství. Zatím nemá přesnější náplň. Její představa se v této době realizuje na symbolické úrovni, ve formě hry. Dítě ve hře předvádí, co o škole ví a svoje zkušenosti doplňuje fantazií. Na této úrovni se mohou uplatňovat nevědomá přání i obavy u očekávané změny, o níž dítě zatím příliš neví. Doba nástupu do školy nebyla stanovena náhodně. Ve věku 6-7 let dochází k vývojovým změnám, které jsou podmíněny zráním a učením.

Rodina zůstává i v předškolním období nejvýznamnějším prostředím, které zajišťuje primární socializaci dítěte, tj. uvádí je do společenství lidí. Matka a otec jsou nosnými sloupy oné mnohastupňové stavby nazývané chování, rodiče jsou nositeli citové jistoty, jsou oporou i rádci a ochránci proti nepřízni vnějšího světa. Chování předškolního dítěte odráží lásku i důvěru, která v rodině panuje. Harmonický vývoj dítěte předškolního věku je přímo závislý na souladu v rodině a citové stabilitě rodičů.

V současné době není lehké vychovávat děti, když ze všech stran dnešního světa na ně působí negativní, ale i pozitivní vlivy z okolí. Rodiče jsou většinou velice zaměstnaní a na děti nemají čas. Zároveň s řečí se nám rozvíjí fantazie, u malých dětí bývá hodně bujná a to přináší až někdy problém, že dítě nedokáže rozeznat svou fantazii od skutečného světa a začne se bát. V tomto věku se začne zároveň pomaličku již připravovat na své budoucí školní povinnosti a školní docházku. Rozvíjí se jeho osobnost a to jak po stránce citové, rozumové a mravní. Předškolní věk je hodně důležitý ve vývoji dítěte. Je to vlastně příprava pro jejich další život, kterou rodiče mohou hodně ovlivnit. Předškolním věku u dítěte provází také vývoj motorických a psychických schopností.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 PŘEDŠKOLNÍ VĚK DÍTĚTE A JEHO CHARAKTERISTIKA

Předškolní věk dítěte je důležitý pro rozvoj smyslového vnímání, pro rozvoj motoriky a citového vnímání. Dle odborné literatury je předškolní věk vnímán od tří do šesti let (VÁGNEROVÁ, M., 2000). V tomto věku vývoj duševní a tělesný neprobíhá rovnoměrně. Dítě pociťuje potřebu se sebezprosažení a jeho hlavní potřebou je pohybová aktivita. Mění se jeho postavení těla, ztrácí svoji zaoblenost, začíná růst do výšky, přibývá na hmotnosti, u kostí pokračuje osifikace. Kolem šestého věku dochází k dovršení osifikace u zápěstních kůstek, což je důležité pro jeho motorický vývoj. Mezi jednotlivci také dochází rozdílu ve vývoji, které nemusí být nijak znepokojující.

Předškolní věk dělíme do dvou etap. První etapou rozumíme věk kolem třetího až čtvrtého roku, kdy dítě nastupuje do mateřské školy, dítě je ovlivňováno při svém vývoji mimo domácí prostředí, prohlubuje se zde sociální vývoj. Druhá etapa je kolem šestého roku dítěte, kdy nastupuje povinnou školní docházkou (ČÍŽKOVÁ – ŠIMÍČKOVÁ, 2003).

Děti předškolního věku je velice diskutovaná skupina. V současné době není lehké vychovávat děti, když ze všech stran dnešního světa na ně působí negativní ale i pozitivní vlivy z okolí. Když vezmeme v úvahu, že my jako rodiče jsme většinou velice zaměstnaní a na děti nemáme čas. A přitom je to nejkrásnější co nás mohlo potkat, když vidíme jak děti rostou a vyvíjí se jak jejich pohyb, tak jejich řeč a myšlení. Předškolní věk je hodně důležitý ve vývoji dítěte. Je to vlastně příprava pro jejich další život, kterou my jako rodiče můžeme hodně ovlivnit. Předškolní věk u dítěte provází vývoj motorických a psychických schopností. Rozvíjí se jeho osobnost a to jak po stránce citové, rozumové a zároveň mravní. I jeho řeč je stále více promyšlenější a začíná se podobat řeči dospělého člověka. Zároveň s řečí se nám rozvíjí fantazie, a že bývá u dětí hodně bujná a to přináší až někdy problém, že dítě nedokáže rozeznat svou fantazii od skutečného světa a začne se bát. V tomto věku se začne zároveň pomaličku již připravovat na své budoucí školní povinnosti a školní docházkou. A je to pro ně najednou velká zodpovědnost . A jak se s tímto faktem děti dokážou vyrovnat? Je to jenom na nás rodičích, abychom jim pomohli se s touto realitou vyrovnat, aby svou budoucí cestu měli co nejlépe. Vždyť jsou to právě oni, kteří nám dávají smysl našeho života. I já sama když se nad sebou zamyslím, nemyslím si že jsem rodič, jenž se plně věnuje svým dětem a v dnešním uspěchané době, a i když se moc snažím přece jim nemůžu dát vše co si přejí a zaslouží. Nástup do mateřské školy a vliv jejich prostředí je velice důležitým faktorem pro celkový vývoj dítěte. V tomto období si dítě začíná

uvědomovat samo sebe, klade důraz na slovo „já“. Dokáže vstřebat velké množství informací na které různými způsoby reaguje. Zde na něj má velký vliv jeho paní učitelka, která společně s rodiči koriguje jeho vývoj správným směrem. Absolvování mateřské školy je povinné pro děti předškolního věku, ale ne všechny je navštěvují. Stává se doplňující výchovou v rodině, pedagogové profesionálně napomáhají správnému vývoji, zajišťují rovnoprávné vzdělávání všem dětem jak zdravým, handicapovaným, různé národnosti.

2 NÁSTUP DO MATEŘSKÉ ŠKOLY

Dítě mezi 3-4 rokem nastupují do mateřské školy. Pro dítě dochází k veliké změně, již nebude celý den trávit ve společnosti rodičů, či nejbližších, ale zůstane samo pro něj v novém prostředí. V těchto dnech se tedy bojí nejen nového prostředí, ale i odloučení od svých blízkých. Doposud bylo středem pozornosti, matka tu pro něj byla celý den, bez omezení.

Pro usnadnění nástupu do MŠ je nejlepší na to dítě postupně připravovat. Nejdříve by se dítě mělo naučit, vydržet nějaký čas bez rodičů, např. návštěva kroužků, kde se dítě začlení do kolektivu. Také by nemělo nastoupit do úplně neznámého prostředí. Pedagogové doporučují všem rodičům, aby nejdříve MŠ s dítětem navštívili, dítě si prohlédlo její okolí a spolužáky. Zároveň je nutno podotknout, že dítě si na tuto změnu má zvykat pomalu a postupně strávenou dobu v mateřské škole pak prodlužovat. Nedoporučuje se, aby dítě hned první den do MŠ nastoupilo na celý den, ráno bylo ve školce mezi prvními a odpoledne odcházelo jako poslední. Zároveň je velice důležité, aby dítě MŠ navštěvovalo denně, narušení pravidelného rytmu je pro dítě psychicky náročné. Docházka do MŠ jen jednou začas je nevýznamná, dítě naopak zatěžuje. Je nutné podotknout, že docházka do MŠ není odložena dítěte, protože ne něj rodiče nemají čas.

5 pravidel na co dítě připravit:

1. dítě bude v době pobytu bez matky
2. překonat strach z toho, že matka se už nevrátí
3. dokázat si hrát samo
4. připravit se na to, že v kolektivu budou i jiné děti, které jej nemusí mít rádo
5. umí si hrát společně s ostatními dětmi

Pravidelnou návštěvou v MŠ se dítě zároveň připravuje na důležitý krok ve svém životě a to je nástup na povinnou školní docházku. Mnoho rodičů nad touto otázkou váhá a tak jsou mezi námi i děti, které do MŠ nikdy nechodily. O to těžší je pro něj nástup do ZŠ, kdy se musí podřídit ve všem svému okolí.

3 PSYCHICKÝ VÝVOJ

3.1 Řeč

„Dnešní čeština se mi zdá strašně stejná. Chudá v té stejnosti.....Jazyk je nevyvalčovaný. Tím, že spoustu věcí za nás pojmenují televize, noviny, přicházíme do hotového světa, pro všechno už nám připravili slova, slovní spojení, věty. Neumíme se zarazit a říci si, jak bych to nazvalaNepěstujeme schopnost pojmenovávat“ (Kutálková,D., 2002, s.11)

Takto přemýšlí o naší řeči ve své knize D.Kutálková. Všechny živé bytosti používají různé formy pro dorozumívání, pouze člověk je tvor jenž dokáže sociálně komunikovat. Již starověcí myslitelé řeč zkoumali, co člověk mluveným slovem vše dokáže vyslovit. Pochválit, říci své emoce, dokáže druhého povzbudit. Ale zároveň i hodně ublížit. Mezi nejznámější myslitele jenž se komunikací zabírali patří J.A.Komenský.

V dnešní době, kdy věk dítěte jenž usedá k počítači je stále menší a nevytváří se jim žádný podnět pro rozvíjení slovní zásoby. Potřebují vnímat reálný svět, poslouchat venku zpívající ptáky, poznat pohyb v lese a na loukách, vidět a slyšet skutečná zvířátka nejen ty v televizi. Tím se jim rozvíjí jejich smyslové vnímání. Bez tohoto poznání se stává řeč chudá, nepřesná. Dítě si musí věc ohmatat a samo pojmenovat jak věc vnímá. Čtení knížek už taky není tak rozvinuto jako dříve. Rodič než aby dítěti přečetl nějakou pěknou knihu, tak mu radši zapne televizi. I sáhnout po správné knize přiměřené věku dítěte je podnět k správnému vývoji řeči. Z televize a počítače se dítě nenaučí verbální komunikaci. Je to vlastně opravdový styk s druhým člověkem, ten se směje, pláče, mračí. Elektronika je stále stejná, a tváří se jak my chceme. A když už k té televizi sáhneme pro zabavení dítěte, měl by být její program sestaven dle věku dítěte.

3.1.1 Příčiny, faktory ovlivňující vývoj řeči

- ✚ Biologické – dědičnost (v rodině dítěte je blízký jenž také začal mluvit opožděně), porucha zraku, porucha sluchu, opožděné vyžívání (u dětí jenž byly předčasně narozeny, nebo měly nízkou porodní váhu), individuální schopnosti (dítě je narozeno s menším jazykovým nadáním)
- ✚ Sociální – rodina (výchovné prostředí), nedostatek mluvních podnětů v prostředí (zanedbané děti, děti trávící mnoho času samy, žítí spolu s hluch-

něnými aj.), citová deprivace (s dítětem je jen občas navazován mluvní kontakt), moderní masmédiá (dítě většinu času tráví u počítače)

Velice důležité pro rodiče je uvědomění, že mateřský jazyk a správnou výslovnost se dítě nenaučí jako cizímu jazyku. Mateřská řeč se rozvíjí dle daného prostředí a je součástí celkového vývoje dítěte. Správný vývoj řeči může rodič ovlivnit vytvořením příznivých podmínek pro jeho celkový vývoj.

„Několik zásad dle odborníků, co by rodiče měli podporovat a čemu se vyvarovat:

- *Nenuťte dítě do mluvení, ale snažte se vytvářet uvolněné situace, v nichž se dítě může projevovat bez zábran !*
- *Nečekejte, až se dítě bude ptát, ale ptejte se pokud možno sami !*
- *Využívejte nejrozličnější "lákadla" a motivační pomůcky !*
- *Mluvte na dítě !*
- *Snažte se řeč dítěte zachytit a rozvinout !*
- *Uvádějte dítě do kolektivu druhých dětí !“*

(<http://www.logopedie-sulistova.cz/jak-podporit-rozvoj-rci-ditete.php>, 19.3.2011)

V předškolním věku se dítě v řečových dovednostech zdokonaluje ve všech složkách. Dokáže vyjádřit své pocity, dokáže svými slovy sdělit druhému podstatu věci, a své sdělení umí přizpůsobit svému posluchači. Jinak se baví se spolužákem, jinak s dospělým. Do řeči velmi dává své emoce a pro dospělého člověka se často může stát jeho řeč pro něj nesrozumitelná. V jeho komunikačních schopnostech se často projevují rysy myšlení jako je např. egocentrismus. Zde se setkáváme z dvěma varianty egocentrismu:

- Regulační – dítě dokáže komunikovat samo se sebou a podle toho také řídí svoji aktivitu
- Expresivní – dítě potřebuje své emoce bez ohledu na jeho posluchače

Dítě často chce napodobovat dospělého, ale jeho nápodoba má svůj vlastní charakter. Často si zapamatují jen část rozhovoru, kterou dokáží bezprostředně zopakovat. Nové slovní výrazy pro něj bývají lákavé a snaží se jej do různých hovorů vkládat, aniž by vnímali jejich význam. Při klasifikaci vývojových etap života člověka také Langmeier hovoří o

„předškolním věku v oblasti vývoje řeči jako období pokroku ve větné stavbě, tvorbě souvětí podřadných. Roste zájem o mluvenou řeč. Vývoj řeči dovoluje i růst poznatků o sobě a okolním světě. Rychle rostou znalosti o světě věcí a lidí, zná barvy, poslouchá příběhy a pohádky, reprodukuje písně, básně, říkadla, podá definici známých věcí, osvojuje si základy početních představ, začíná řeč účinně používat k regulaci svého chování.“
(LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D., 2006, s.89.)

„Komunikaci je nutné chápat jako základní prostředek uskutečňování výchovy a vzdělávání, který umožňuje zprostředkovaně v podobě verbálních a neverbálních projevů učitelů a žáků realizaci zvolených cílů, obsahu, metod a forem jako prvků vyučovacího procesu.“
(Zezulková, 2006, s.8)

Řeč jenž si dítě osvojí v rodinném kruhu dále rozvíjí v předškolních zařízeních. Při nástupu do školy zná základní gramatickou stavbu mateřského jazyka, v průběhu pravidelné školní docházky se dále zdokonaluje ve stránce jak formální tak obsahové. Rozvoj řeči umožňuje dítěti aktivně komunikovat. Po celou dobu povinné školní docházky se u dítěte rozvíjí řeč jak mluvená tak psaná. Učitel dětem padá informace, jenž ti je následně zpracují a převádějí jak do řeči psané tak do mluvené. Zároveň se rozvíjí paměť, myšlení, psychiku, osobnost dítěte co je důležité pro jeho další život.

V současné době je velkým trendem dítěti odložit školní docházku o další rok. Ale je to u těch dětí potřeba. Touto otázkou se zabývá hodně odborníků a i u nás doma jsme ji diskutovali. Syn je narozen na konci července a zdálo se mi, že odložením školní docházky nic nezkažím. Po prodiskutování mého názoru s ředitelkou školky jsem ale začala váhat jestli mu tím nemůžu ublížit. A v čem byl problém. Jelikož je to takový mazlík měla jsem pocit, že ještě pro školu není připraven. Ale jelikož má staršího bratra, který právě teď chodí do první třídy zjistila jsem, že domácí úkoly tvoří nějak nevědomky s ním. Když jsme se učili nazpaměť nějakou básničku on poslouchal za rohem a básničku se naučil taky. To samé je i s počítáním. Při psaní se snaží zase opisovat písmenka, jako starší syn a tak jsem došla k závěru po poradě s jeho učitelkami, že bych mu zase odložením školní docházky bránila v dalším vývoji, a jeho by po tom mohla už škola nudit.

A jak to teda probíhá v praxi. Jdeme s dítětem k zápisu a zjišťujeme, že dítě nepozná barvy, tvary a špatně komunikuje. Pak je třeba navštívit pedagogicko-psychologickou poradnu kde nám poradí. V tomto případě je nejrozumnější s nástupem do školy opravdu počkat. Je

třeba taky zjistit zda tyto nevědomosti má jen s nedostatečného vývoje nebo je chyba někde jinde.

„Odklad školní docházky nemusí do budoucna pro dítě nic znamenat. Každé dítě je individuální bytost, a tak se také individuálně vyvíjí. Hranice školní docházky je sice stanovena na šestý rok života, ale vůbec to neznamena, že sfouknutím šesté svíčky na narozeninovém dortu máte doma dítě zralé pro školu.“ (http://www.detskestranky.cz/clanek/742-kdyz_je_treba_odlozit_skolu.htm, 19.3 2011)

3.1.2 Vývoj řeči

Již od narození se s řečí setkáváme. První setkání s ní máme od našeho nejbližšího okolí – matky. Zdokonalení řeči a komunikační schopnosti umožní dítěti vybudovat si sociální vazby. Ve třech letech slovní zásoba dítěte obsahuje asi 1000 slov, v šesti letech ovládá až 2,5 tisíce slov, která skládá do vět. Dítě má kontakt už nejen s rodiči, ale navazuje kamarádské vztahy se svými vrstevníky v mateřské škole. Správné výslovnosti se proto musí věnovat náležitá pozornost. M.Sovák uvádí, že *„schopnost řeči je dána individuální výkonností nervového systému, orgánů smyslových i hybných a rozvíjením této výkonnosti v podmínkách společenského bytí, vlivem výchovy a učení, na podkladě vrozených dispozic.“* (SOVÁK, M., 1984, s. 32)

Dítě před vstupem do školy je schopno se samostatně vyjadřovat, dokáže vyprávět pohádku, komunikuje se svými vrstevníky i dospělými bez zábran. Zlepšuje se výslovnost. Artikulace všech hlásek by měla být ustálena před vstupem do školy.

Vývoj řeči dle věku podle John Brierley

- *„V 12,5 měsících dokáže využít smysluplná slova až 50% dětí*
- *V 21 měsících dokáže využít smysluplná slova až 97% dětí*
- *Ve dvou letech dítě dokáže pochopit význam slov*
- *V 23 měsících začíná dávat dohromady jednoduché věty 50% dětí*
- *V 36 měsících dává dohromady jednoduché věty 97% dětí“* (BRIERLEY, J., 2000, s. 50)

3.1.2.1 *Fylogenetický vývoj*

Podle některých teorií jenž uvádí ve výše jmenované knize D.Kutálková jako první vznikly zvuky, jenž jsou vytvářeny hlasem, a člověk s nimi vyjadřuje své pocity. Dále jsou vytvářeny zvuky účelově volání o pomoc aj. Tyto zvuky dokáže vydávat nejen člověk, ale i zvířata. Člověk se od nich liší řečí mluvenou. Používá také povely, citoslovce. Zde mluvíme také o prvním konkrétním myšlení. Až řeč, která nám sděluje určité představy, myšlenky se řadí do abstraktního myšlení. (Kutálková,D., 2002)

3.1.2.2 *Ontogenetický vývoj*

Po narození dítěte si rodiče nejdříve vůbec nelámou hlavu nad tím, zda jejich dítě bude správně mluvit. Hned z počátku je třeba říct, že pevná pravidla lze stanovit pouze v počátcích vývoje.

- Období křiku – považujeme za první hlasový projev ihned po narození, kdy dítě vydá ihned po narození pláč. Takto se dokáže hlasově projevat po několik dalších dnů svého života.Jedná se o neurčitý křik. Mezi dětmi jsou v tomto období velké rozdíly. Některé jsou hodně hlasově aktivní, jiné zase nikoliv.Velmi brzo však dokážou rozeznat lidskou řeč od jiných zvuků, a dokážou na ni velmi rychle reagovat.Také zjistí, že pokud vydá nějaký pláč ihned na sebe připoutá pozornost, maminka jej vezme do náruče a tím naváže tělesný kontakt, který je velice důležitý pro další vývoj dítěte.
- Období žvatlání – dítě začne objevovat možnost melodie hlasu, a začne vydávat zvuky, jenž rodičům připomínají prozpěvování. Nejedná se o vědomou činnost, ale o pudy, jenž dítě nutí různě stavět ústa a při tom z nich vycházejí různé zvuky.Na počátku druhé půlky prvního života postupně přechází nahodilé zvuky v cílené napodobování svého okolí. Velkou roli zde hraje správně vyvinutý sluch a zrak. Dítě společně se snahou něco říci dokáže gestikulovat, a mnohdy se stává, že nám více řekne svými gesty než mluvou. Zároveň se dítě učí řeči rozumět. Předříkáváním různých básniček jako „ tak jedou páni, tak jedou králiaj“ se dítě snaží s námi komunikovat. My klademe otázky „Kde je balon? Kde máš očička?“ a dítě nám za pomoci ukazování odpovídá.V tomto období se nejčastěji dokáží projevit poruchy sluchu či zraku.

- První slovo – je obvykle velice krátké, nejčastěji jedno nebo dvouslabičné. Patří mezi ně např. slova „mama, papa, baba“ atd. Tato slova ale, podle tónu hlasu mají obvykle více významů nap. Plačtivé mama – dítě má strach, bolest, veselé mama – dítě má radost, chce si s maminkou hrát, rádo ji vidí, jen tak si to žvatlá, jelikož je spokojené. Postupně dítě začne spojovat jednotlivé slova k sobě a vznikají nám jednoduché věty. Jsou děti, které, ač jsou naprosto zdravé mluvit s okolím nechtějí. Pro správný vývoj řeči dítěte se počítá s věkovou hranicí kolem třetího roku dítěte.

3.1.3 Podmínky správného vývoje řeči

- Vnější činitelé – rodiče na dítě mluví již od narození přestože dítě řeči ještě nerozumí, vypěstovává si kladný citový vztah se svým okolím. Dítě by se mělo stýkat s ostatními dětmi přiměřenému k jeho věku. K mluvení dítě nenutíme, samo musí pocítit potřebu domluvit se, se svými blízkými a kamarády. Zároveň je nutno mu neposkytovat přehnanou péči rodičů a nechat jej, ať si samo řekne o čem žádá. Také je důležité dbát na to, aby rodič byl dítětem tím správným vzorem. Tedy nemluvíme na dítě mazlivě a ve škole by neměl být pedagog jenž sám má vadu řeči. Pro dítě je pedagog vzorem a mohl by se snažit jeho vadu napodobovat.
- Vnitřní činitelé – vrozené vady, v průběhu života dítě může přijít o zrak nebo o sluch. Řeči se dítě hlavně učí zrakovým a sluchovým vnímáním. Dále u dítěte může dojít v předškolním věku k různým úrazům, zánětu mozkových blan, což může mít za následek nesprávný vývoj řeči porušením motorických zón v mozku. Také řečové orgány jako je jazyk, zuby či nosní mandle mohou mít velký význam při správném vývoji řeči.
- Vulgární mluva – v čase spěchu se stále za něčím nás naše děti stále dokážou něčím překvapit. Nejvíce se zděsíme, když nám dítě vysloví nějaké vulgární slovo. Vždyť dítě se s tímto slovem nikde nesetkalo, doma jej nepoužíváme. Ale opravdu jsme jej nikdy nepoužili, vždyť ani netušíme kdy jsme jej vyslovili a dítě bylo opodál. Sami jsme si mysleli, že nás vůbec neslyšelo jak bylo zabráno do hry, ale opak je pravdou. Děti jsou velice vnímaví tvorové a velice dobře nás sledují i když si myslíme, že jsou zaujati jinou činností. Která jsou tedy hlavní místa kde děti přijdou k těmto výrazům. Tím prvním je jak jsme si už řekli rodina. Další otázkou je jak se zachovat, když už nám toto slovo vyklouzne z úst a náš potomek je samozřejmě poblíž. Dáme

mu najevo jak nás to mrzí, že jsme něco takového vůbec řekli. Vůbec musíme zachovat vážnou tvář když už se jim toto slovo povede vyslovit. Dalším takovým to místem, kdy dítě přijde do styku s nehezkými slovy je mateřská škola. Děti tyto slova používají aniž by si uvědomili jejich význam. Proto by jsme je za to neměli nijak přísně trestat, ale jít za ním sednout si a vysvětlit mu, že jsou to slova nehezká a nemají se vůbec používat. Nezabráníme tomu, aby tyto slova použili, ale můžeme zabránit tomu, aby se nestaly součástí jejich slovní zásoby

3.1.4 Vady řeči

Mezi nejčastější vady řeči se řadí porucha výslovnosti, koktavost, opožděný vývoj řeči. Tyto poruchy by hlavně měla odhalit učitelka v mateřské škole. Není to proto, že by to rodiče nedokázali, ale nejsou úplně schopni tuto vadu odhalit, protože to jsou naše děti a jsou ty nejlepší, sami si jejich vady nedokážeme připustit. Je to jejich nenahraditelný úkol, upozornit rodiče, že je zde problém a je čas navštívit odborníka. Ne všichni rodiče, ale tuto informaci si správně vyloží a je to už jen jejich zodpovědnost jaký přístup k dítěti zvolí. O tomto hovoří Beranová

„Vznik řeči je podmíněn vývojovým procesem, při němž se v mozkové kůře vytváří centrum pro vyslovování jednotlivých hlásek, slabik a slov. Zároveň s tím se vyvíjí schopnost rozlišovat a vnímat podmíněné zvukové signály podle jejich významu a pořadí. Chybí-li některý faktor, který se podílí na výstavbě řeči, nastávají poruchy v jejím vývoji. Řeč se buď ve vývoji opozdí, nebo se vyvíjí jen částečně, anebo se nevyvíjí vůbec.“
(BERANOVÁ,Z., 2002, s.10)

Pokud učitelka v mateřské škole nemá kvalifikaci (státní zkoušku z logopedie) neměla by se snažit dítěti pomoc bez odborníka. V každém případě při zjištění jakékoliv poruchy řeči je nutná návštěva odborníka. Při této návštěvě by měl být účasten jeden z rodičů, aby jej logoped naučil jak správně daný problém odstranit a jak probíhá práce na nápravě. Zároveň je dobré, když si s sebou vezmete notýsek do nějž nám logoped zapíše jaká písmenka nám hlavně dělají problém a jakými slovy se trénuje na jeho odstranění. I správné otevření úst, umístění jazyku a držení zubů je kouzlo pro provedení nápravy. Bez spolupráce rodičů jsou ale odborníci bez velkých šancí na úspěch. Předškolní věk je správná doba na nápravu poruch či nedostatků ve vývoji řeči. Porucha řeči se samozřejmě dá napravit i později, ale je to proces zdlouhavější a svízelnější. Ve škole to ještě k tomu vede k posmívání od spo-

lužáků, což může mít pro dítě katastrofální důsledek. A zároveň jim to také dělá problémy v učení, jelikož tuto hlásku neumí vyslovit, neslyší ji a taky ji nedokáže použít v psaném projevu.

3.1.4.1 Opožděný vývoj řeči

Děti jenž zaostávají mezi svými vrstevníky v oblasti vyjadřovacích dovedností se označují jako děti s opožděným vývojem řeči. Dítě začne později mluvit, výslovnost je správná či nesprávná. Dítě kolem třetího věku má velmi malou slovní zásobu, skládá jen dvou slovné nebo tří slovné věty, řeč je nesrozumitelná a dítě komolí slabiky a slova. Mnoho odlišností v řeči se přirozeně samo upraví během předškolního věku, bez pomoci jakéhokoliv zásahu. V časném zásahem odborníků se dá celkem dobře zvládnout náprava, jelikož tyto děti jazyku rozumí a jen mají problém jen s některým vyjadřováním slabik, mají normální sluch, nemají žádnou poruchu jemné motoriky a motoriky jazyka. Jsou i děti, které se s tímto problémem dokážou vyrovnat i sami bez zásahu odborníků. Může ale nastat nebezpečí z neuspokojení jenž tyto děti pociťují s tím, než se ostatním vyrovnají což na nich může nechat dlouhodobé stopy. Jako poruchu považujeme opožděný vývoj v řeči v momentě, kdy vývojové období nám přešlo, vada v řeči je trvalého charakteru nebo stav dítěte se zhoršuje.

Rozděluje tyto stupně:

- Úplná nemluvnost – dítě nám nezačalo mluvit, má pouze hlasové a hybné projevy
- Částečná nemluvnost – řeč je pozdější a pomalejší, nebo se dále nevyvíjí
- Zevní stránka řeči - řeč se přestane vyvíjet, je ukončena ve stádiu žvatlání, užívání slovních nebo slabikových tvarů, v dalším vývoji je zaostalá

3.1.4.2 Patlavost (dyslalie)

Je to nejrozšířenější vada řeči u dětí. Jedná se o špatnou výslovnost jedné nebo více hlásek. Do šesti let věku patlavost nepovažujeme za poruchu řeči, ale za naprosto normální. Po tomto věku, ale je nutné patlavost řešit pomocí logopeda, který nám tento nedostatek pomůže z redukovat. Po dosažení školního věku tímto problémem trpí až 50% prvňáčků. Je

důležité to nepodcenit a opravdu odborníka navštívit a tento nedostatek se časem pravidelným cvičením řeči napraví. A které hlásky dělají dětem nejčastěji problémy. Jde především o sykavky – s,z,š,ž, polosykavky – c,č, a hlásky krmité r,ř. Tyto písmenka často ve své řeči vynechávají a nahrazují je jinými. Rodič musí být tím hlavním příkladem dítěte ve výslovnosti. Častým opakováním a kladením důrazu na obtížné písmenka se dítě nejlépe zbaví svého nedostatku. . Jedná se o nejčastěji vyskytovanou vadu řeči. Rozdělujeme ji na několik druhů a to:

- Rotacismus – porucha výslovnosti hlásky r (r se vůbec nevyslovuje nebo je zaměňováno jinými hláskami např.. l,d, j,v,h, r se tvoří na nesprávném místě - obouretný, boční, lícový)
- Sigmatismus – častá porucha výslovnosti, postihuje sykavky c,s,z (důvodem je špatné postavení hrotu jazyka a používání výdechového proudu)
- Lamdacismus – poruchy výslovnosti hlásky l (často je nahrazeno hláskou h,j,v nebo je úplně vynecháno, důvodem je nesprávná artikulace jazyka) porucha výslovnosti d',t',ň, hlásky jsou zaměňovány za d,t,n a porucha výslovnosti j, vyskytuje se jen ojediněle a bývá jen vynechávána
- Kapacismus – porucha výslovnosti u hlásky k (bývá nahrazována hláskami d,t, důvodem je hrot jazyka je převrácen dozadu)
- Chiticismus – porucha výslovnosti u hlásky ch (bývá nahrazována k,š,d,h,t, porucha se vyskytuje jen ojediněle)

Klenková ve své publikaci specifikuje dyslálii jako „ *neschopnost nebo poruchu v používání zvukových vzorů řeči v procesu komunikace podle zvyklostí a jazykových norem daného jazyka. Je nutné rozlišovat vadnou výslovnost (dyslalii) od nesprávné výslovnosti, která je fyziologickým, přirozeným jevem do určitého věku dítěte. S přibývajícím věkem výskyt nesprávné výslovnosti klesá*“ (KLENKOVÁ, J., 2006, s. 99).

3.1.4.3 Vývojová dysfázie

Je to porucha vývoje řeči. Jejími příčinami vzniku je organické poškození mozku plodu během těhotenství, při porodu nebo po narození dítěte do 1 roku věku. Vývoj řeči je vždy opožděný, výrazně je narušena schopnost sluchového rozlišování, vnímání a chápání řeči, stavby vět. Typické jsou výrazné agramatismy. Děti mají nápadnou poruchu krátkodobé paměti, narušenou motoriku mluvidel při tvorbě hlásek. Je narušena schopnost sluchového rozlišení, vnímání a chápání tvoření vět. Slova, věty a jednoduché říkanky komolí, jejich řeč připomíná řeč cizince, který se špatně naučil česky. Chybné zrakové vnímání je patrné při kresbě, která bývá zpravidla deformována a výrazně opožděná. Bez správné a včasné logopedické terapie může tato vývojová porucha negativně ovlivnit celkový rozvoj dítěte, výrazně snižuje možnost školního zařazení a dalšího uplatnění. Další vývoj dítěte je závislý na intelektu dítěte. Je nebezpečí, že ve školním věku se u některých dětí objeví dyslexie nebo dysgrafie, v horším případě obojí.

Členění dysfázie:

- ✚ Motorická – řeč je opožděná, těžké tvoření slov na základě neschopnosti si je vybavit, v některých případech jedinec umí jen několik málo slov, obtíže s delší souvislou řečí, neschopnost měnit slova ve slovesném čase, dítě se často dorozumívá neverbálním způsobem, uvědomuje si svou neschopnost a následně se vyhýbá mluvení
- ✚ Senzorická – dítě není schopno pochopit význam daných příkazů, neustále se ptá Co?, požaduje opakování mluveného projevu a pak teprve dokáže reagovat, projevuje se u něj velká aktivita, ale ne v mluvení, vývoj řeči nebývá opožděn

Zde se často využívá možnost pro odklad školní docházky.

3.1.4.4 Huhňavost (rinolálie)

Huhňavost je porucha zvuku řeči, kdy se jedná o narušení komunikačních schopností řeči. Může se projevovat změnou rezonance při zvuku hlásek u artikulace.

Dělení huhňavosti:

- ✚ Zavřená – příčinou je jedna či více překážek v dutině nosní, jenž brání v cestě výdechového proudu. Podle umístění překážky ji dělíme dále na zadní a přední. Problém nastává hlavně u písmen m, n a ň.
- ✚ Otevřená – je charakteristická silným nosním zabarvením a to hlásek i, u a někdy je patrná i u hlásky a.
- ✚ Smíšená – je kombinací otevřené huhňavosti a organickou překážkou v dutině nosní

Diagnostikovat tuto poruchu je nutno za spolupráce odborníků, ale také za spolupráce rodičů a učitelů. Je zde také nutno provést specifické vyšetření dutiny nosní. Terapii je nutno provádět logopedickým cvičením, kdy se cvičí dýchání nosem a to jak v klidu, tak při různých aktivních činnostech.

3.1.4.5 *Koktavost*

Koktavost (balbuties) je zařazena spolu s breptavostí do skupiny poruch plynulosti řeči a v současné době nastává odklon od pojetí koktavosti jako pouhé funkční poruchy řeči, dříve neurózy řeči. Patří k nejtěživějším vadám řeči, protože negativně ovlivňuje psychiku člověka a následně celkový proces socializace (od školní úspěšnosti přes volbu povolání po sociální vazby). Výskyt koktavosti je nepoměrně vyšší u hochů než u dívek, a to v poměru 1:4, někdy i vyšším (Zezulková, 2006)

Žádný případ není stejný, hraje zde mnoho symptomů a nemalou roli zde hraje i dědičnost. Mnozí rodiče se domnívají, že dítě může začnou koktat po velkém leknutí. V tomto případě tomu může dojít, jen jestli ten dotyčný má v sobě dispozice a leknutí je jen spouštěč problému. Šance na vyléčení jsou malé, ale s postupným věkem se tato porucha zlepšuje. Dotyčný nemá problém když čte, zpívá nebo si mluví sám pro sebe, ale problém nastává, když se má veřejně projevit, např. ve škole při zkoušení, při hádce aj. S postupem času se dotyčný snaží o vyřazení slov, které mu dělají problémy se svého slovního projevu. A jak s těmito lidmi komunikovat. Pokud potkáme člověka jenž trpí koktavostí mluvíme s ním pomalu a v klidu, nesnažíme se za něj rozhovor dokončit.

A jak koktavost poznáme, dotyčný opakuje části slov, první hlásku nebo slabiku, prodlužuje hlásky, má strach z mluveného projevu, vyhýbá se řeči, má tiky, různé pohyby rukou

či nohou. Nekritičtějším obdobím u dítěte je 3-4 rok či nástup do základní školy. Příznak koktavosti může být zpočátku zcela nenápadný, a může uniknout naší pozornosti. Dítě nejprve protahuje slabiku nebo ji jen tak několikrát zopakuje. Kromě poruch v řeči se můžou projevit i jiné příznaky (náhlé blednutí, povrchní dýchání, zatínání pěstiček aj.).

3.1.4.6 Breptavost

Je porucha dynamiky a tempa řeči. Projevuje se rychlou a zbrklou řečí, která je nedbalá na výslovnost, řeč se stává nesrozumitelnou. Dochází ke komolení vět a projevuje se chudší slovní zásoba, slabiky jsou vynechávány nebo opakovány. Příčinou může být nepravidelné dýchání. Tato porucha nepostihuje jenom řeč, projevuje se zde celkový motorický neklid. Nejčastěji se vyskytuje u dětí hyperaktivních, hyperaktivita a další potíže jsou na základě drobného mozkového poškození. Při nápravě nejde jen o nápravu řeči, ale o celkové zklidnění jedince a musí zde být od rodičů nadměrná trpělivost. Při nácviku je především dbát o pomalý rytmus řeči. Je to práce zdlouhavá, postavená na trpělivosti a náročná na čas. Pokud takto postiženému záleží na tom, aby mu bylo dobře rozumět, dokáže svou řeč zpomalit.

3.1.4.7 Dysartrie

„Řeč může být narušena širokým spektrem onemocnění mozku. Artikulaci bezprostředně ovlivňuje mechanismus nervových jader pontu a míchy, jejich činnost však řídí centra v mozkové kůře. Existují tedy mechanismy vyšší a nižší; vyšší jsou mozkové, nižší jsou bulbární.“ (<http://www.portal.cz/scripts/detail.php?id=27294>, 23.4.2011)

Nejčastěji se vyskytuje s dětskou mozkovou obrnou. Projevuje se těžkou poruchou artikulace, řeč je nesrozumitelná, poruchy se projevují také v dýchání, melodii řeči, tvorbě hlasu. Při návštěvě odborníka je léčba zaměřena především na zlepšení motoriky mluvidel a jazyka. Provádí se dechová a fonační cvičení. Léčba je příznivá pokud se u onemocnění neobjeví další komplikace.

Příčiny vzniku:

- Těhotenství – nedonošené děti, nedostatek vitamínu K potom následné krvácení do mozku dítěte
- Těžký porod – přidušené děti, dlouhý porod

- V prvních měsících života – encefalitida, meningitida
- Pozdější věk – úraz hlavy, nádor

Dysartrie se projevuje ochablostí čelisti, neschopností otevřít nebo zavřít ústa, je narušeno polykání, žvýkání, objevuje se velké slinění, je zde také narušena tvorba hlasu, řeč se stává nesrozumitelnou.

3.1.4.8 Mutismus

„Mutismus je porucha komunikační schopnosti, která vzniká na podkladě silného psychického traumatu (úlek, šok, stres..) a projevuje se ztrátou artikulované řeči. Mutismus není podmíněn organickým poškozením centrálního nervového systému.“(Zezulková,E.,2006, s.39)

Častou příčinou tohoto onemocnění může být vstup do základní školy, kdy se dítě není schopno vyrovnat z touto pro něj velice důležitou změnou. Dítě nemluví ve škole, ale doma s rodinou a kamarády komunikuje bez problému. Diagnostikována bývá pokud problémy trvají déle než měsíc. V některých případech může přejít nemluvnost ve škole v šepot nebo se dítě omezí na jednoslovné odpovědi. Nejběžnější příčinou je, že dítě je hodně fixováno na své rodiče. Zde je potřeba, aby pedagog navázal s dítětem přátelský kontakt, do mluvení je násilně nenutil. Odstranit je lze i bez odborníka, dítě potřebuje čas si zvyknout na novou situaci.

3.2 Poznávací procesy

Pod pojmem poznávací procesy je získávání zkušeností, které dítěti umožňují jejich kategorizaci. Důležité se pro něj stává poznání světa ve kterém žije a orientování se v něm. Díky tomu uspokojují svou dětskou potřebu bezpečí a jistoty, kdy dítě pozná nejbližší svět kolem sebe a i pro něj platí jistá pravidla dle kterých se musí řídit. Podle Vágnerové *se rozvoj poznávacích procesů projevuje proměnou přístupu ke světu a změnou v chápání reality* (VÁGNEROVÁ, M., 2000, s.102)

- **Fenomenismus** klade hlavní důraz na přesnou podobu světa. Dítě má představě přesně zafixován obraz, který nechce změnit (např. maminka je černovláska, po ná-

vštevě u holiče přijde odbarvená na blond, dítě v první chvíli ji nepřizná jako svoji maminku, tvrdí, že to není ona).

- **Egocentrismus** vyznačuje zkreslování úsudku podle zájmu dítěte. Jeho hlavním středem pozornosti je vlastní „Já“.
- **Magičnost** za jejíž pomoci dítě si vyjadřuje dění kolem sebe za pomoci vlastní fantazie
- **Absolutismus** vyznačuje, poznání světa je definitivní s jednoznačnou platností. Dítě tím získává potřebu jistoty.
- **Presentismus** je přetrvávající vazbou na skutečnou přítomnost.

U dítěte mezi třetím a šestým rokem života dochází ze symbolického myšlení názorné intuitivní myšlení. Vše kolem něj má své přesné pojmenování a z otázky co to je začíná přemýšlet proč to tak je. V této chvíli potřebují nejvíce ve své blízkosti dospělého člověka, který mu dokáže trpělivě odpovídat na zvědavé otázky. *Dítě je stále egocentrické a je středem vlastního světa představ a myšlenek a jen velmi těžko dokáže přijmout hledisko jiné osoby. Právě proto je zde důležitý kontakt s vrstevníky a dalšími osobami, které provádějí přirozenou korekci tohoto zkreslení* (MERTIN, V.,GILLERNOVÁ, I.,2003,s.13)

3.3 Pozornost

Pozornost je jev, který se v průběhu života u člověka mění a vyvíjí. V dospělosti jsme schopni se soustředit mnohem déle, kdežto dítě v předškolním věku má délku soustředěnosti o moc kratší. Tato délka se mění věkem dítěte. Jinou ji má tříleté, jinou šestileté a jinou dítě školního věku.Proto je velmi důležité u děti v předškolním věku měnit v různých intervalech druh aktivity, aby dítě co nejdéle dokázalo udržet pozornost. Tyto děti bezprostředně projevují pokud je něco přestane bavit a nebo je pro ně nezajímavé.Je velmi důležité, aby se tomuto dokázal přizpůsobit i profesionální pedagog, a s dětmi jenž je pro jejich vývoj nutné trénování udržení pozornosti, dokázal pracovat a dosáhnout určeného cíle. Jako optimální délka pro děti pro udržení pozornosti se považuje kolem dvaceti minut. Pozornost dělíme na neúmyslnou (mimovolní), úmyslnou (záměrnou), po úmyslnou, vnitřní a vnější pozornost.

- **Úmyslná (záměrná)** – vyžaduje již jistou duševní zralost. Pomáhá nám zvládnout například stereotyp, únavu, spánek. Díky ní můžeme dosáhnout vytyčeného cíle. Je udržována vlastním úsilím.
- **Neúmyslná (mimovolní)** – je vyvolána zvláštnostmi působících podnětů (střídání barev, křik, velikost, hrom).
- **Po úmyslná pozornost** – zpočátku začíná jako úmyslná, později se stává neúmyslná
- **Vnitřní a vnější pozornost** – je rozděleny na vnější podněty nebo na duševní život

Člověk je schopen se soustředit max. 30 minut, poté pozornost postupně klesá. Pro efektivní učení je nutno udělat přestávka pro udržení pozornosti.

Činitelé jenž ovlivňují pozornost:

- motivace
- zájem
- vůle
- psychické stavy, fyzické stavy
- alkohol, léky

3.4 Paměť

Paměť díky mozkové tkáni dokáže zaznamenat prožité zážitky. Jejím obsahem jsou znalosti a zkušenosti, které zaznamenává a dokáže využívat v každodenním životě. Dělíme jí na krátkodobou a dlouhodobou.

- **Krátkodobá** – jsou to nepevné informace, které potřebují pro uchování v paměti opakování
- **Dlouhodobá** – pro dlouhodobé zapamatování je potřeba stálé opakování, s počtem opakování neroste úměrně paměť
- **Senzomotorickou** – její podněty přecházejí ze smyslů (člověk si v dané chvíli uvědomil, že tu věc již někde viděl), je uchována krátkodobě pro zpracování informací, poté přemění v krátkodobou či dlouhodobou.

Dále máme paměť mechanickou, která je nejrozvinutější právě v předškolním věku, neváže se na význam a vztah. Později se vyvine v paměť logickou, založenou na zapamatování si souvislostí. Máme zároveň i jiné druhy paměti, která je závislá na schopnostech jedince jako je paměť sluchová, zraková, čichová či hmatová (ČÍŽKOVÁ-ŠIMIČKOVÁ, J., 2003)

4 MOTORICKÝ VÝVOJ

V závislosti na intenzivním rozvoji mozkové kůry, který podmiňuje celý psychický vývoj, se mění pohybové funkce dítěte. Zdokonaluje se hrubá motorika, pohybová koordinace. Rozvoj jemné motoriky umožňuje dětem manipulaci s tužkou, nůžkami, příborem, po čtvrtém roce se vyhraňuje lateralita. Pohyb zůstává nejpřirozenější potřebou dítěte. (ČÍŽKOVÁ-ŠIMÍČKOVÁ, J., 2003, s. 68)

Motorický vývoj můžeme označit jako stálé zdokonalování, zlepšenou pohybovou koordinací, větší hbitost a eleganci pohybů. Motorický vývoj vypovídá o schopnosti dítěte pohybovat se a ovládat různé části těla. Postup motorického vývoje závisí na zralosti mozku, smyslovém vnímání, množství svalových vláken, zdravém nervovém systému a na příležitostech k procvičování motoriky.

Správné psaní a kreslení je ovlivněno řadou vnitřních /motivace dítěte, individuální schopnosti jedince../ a vnějších /atmosféra ve třídě, dodržování hygienických návyků../ podmínek. Vytváření a upevňování správných hygienických návyků je především v počáteční výuce psaní velmi důležité. Dítě má pohodlně a stabilně sedět, váha celého trupu spočívá na sedadle židle, nohy jsou opřeny o podlahu. Obě paže jsou položeny na psací podložce, píšící ruka má dostatek prostoru pro plynulý posun při psaní. Obě ramena jsou stejně vysoko a jejich osa nevybočuje z vodorovné polohy. Hlava je mírně nakloněna nad papír, vzdálenost očí od psací plochy je asi 25-30 cm. Správné sezení podporuje i vhodný nábytek – dle antropologických zvláštností dětí. Výkony také ovlivňuje natočení psací plochy. Praváci natáčí pravý horní roh doleva nahoru, leváci horní roh doprava nahoru. Je nutné sledovat, jaká pozice dítěti vyhovuje. Stejně tak je důležité i světlo dopadající na psací plochu. Světlo by mělo dopadat zleva u praváků, zprava u leváků. Jeho intenzita a ostrost by neměla poškozovat zrak.

K důležitým faktorům úspěšnosti patří nezbytná podmínka – radostná pracovní nálada a celkově pozitivní atmosféra. Klidný a vlídný přístup učitelky, či rodiče dítě povzbuzuje a motivuje k další práci. Reagovat na individuální tempo, vlastní motorický rozvoj. Učitelka musí být dostatečně trpělivá ve všech fázích nácvičku a upevňování psacích dovedností dětí, stejně tak při odstraňování případných obtíží a nezdarů. Hygienické návyky by měly být stejným způsobem pěstovány i v rodinách, a to i z hlediska zmíněné pozitivní příjemné atmosféry, která je pro dítě nezbytná.

4.1 Vývoj motoriky

Motorický vývoj vypovídá o schopnosti dítěte pohybovat se a ovládat různé části těla. Postup motorického vývoje závisí na zralosti mozku, smyslovém vnímání, množství svalových vláken, zdravém nervovém systému a na příležitostech k procvičování motoriky.

Motorický vývoj se řídí třemi principy :

- **Cefalokudální :** Zpevnování kostí (osifikace) a vývoj svalů probíhá od hlavy směrem dolů až k prstům u nohou. Dítě se nejdříve naučí ovládat svaly, které drží hlavu a krk, pak trup a teprve později svaly umožňující uchopování předmětů. Svaly potřebné k chůzi se rozvíjejí až jako poslední.
- **Proximodistální :** Zpevnování kostí a vývoj svalů s následnou schopností dítěte dané svaly ovládat začíná v centrální části trupu a od tohoto ústředního místa postupuje dál směrem ven a ke končetinám (rukám a nohám). Dítě se napřed naučí ovládat hlavu a krk a teprve pak uchopovat předměty pomocí palce a ukazováčku (palec v opozici k ostatním prstům ruky).
- **Kultivační :** Vývoj svalů postupuje jak u hrubé motoriky, tak u jemné motoriky od obecného ke specifickému.

4.2 Hrubá motorika

Hrubá motorika představuje pohyb celého těla, pohyb velkých svalových skupin . Jde o ovládání a držení těla, koordinaci horních a dolních končetin a rytmičtější pohyby

Na počátku předškolního období jsou pohyby rukou a nohou ještě málo koordinované, ale v průběhu se chůze automatizuje. Rovněž další přemísťovací pohyby, jako běhání, skákání, pohyb po nerovném terénu, se zdokonalují. Koncem tohoto období je dítě schopno zvládat činnosti, které již vyžadují složitou pohybovou koordinaci, např. jízda na koloběžce, kole, bruslení, lyžování, plavání.

4.3 Jemná motorika

Jemnou motorikou rozumíme pohyb ruky, uchopení či manipulaci s drobným předmětem. Je zajišťována pomocí malých svalových skupin.

Pohyb je přirozenou potřebou a projevem jedince. Správný a včasný rozvoj hybnosti dítěte do jednoho roku je ukazatelem psychického a tělesného zdraví dítěte. Každý nově zvládnutý pohyb se stává pro dítě prostředkem k poznání svého okolí, k získávání nových dovedností, zkušeností i návyků, které jsou základem pro jeho další vývoj. Pohyb probouzí myšlení, myšlení aktivizuje řeč.

Jemná motorika je řízena aktivitou drobných svalů, kde se jedná o postupné zdokonalování jemných pohybů rukou, uchopování a manipulace s drobnými předměty.

Jemná motorika zahrnuje grafomotoriku – pohybovou aktivitu při grafických činnostech

- logomotoriku – pohybovou aktivitu mluvních orgánů při artikulované řeči
- mimiku – pohybovou aktivitu obličeje
- oromotoriku – pohyby ústní dutiny
- vizuomotoriku – týká se pohybové aktivity se zpětnou vazbou zrakovou

Složky motoriky :

- pohyby spontánní – prováděné z vlastního popudu
- pohyby reflexní – vázaný na určitý podnět
- pohyby záměrné – volní, k určitému účelu
- pohyby expresivní – projevy psychického stavu

4.4 Vývoj motoriky dle věku

Tříleté dítě

- Po schodech chodí nahoru i dolů bez pomoci a střídá při tom nohy. Z posledního schodu někdy snožmo skáče.
- Umí kopat do míče, chytá míč do nastavených rukou, skáče na místě.
- Na malý okamžik udrží rovnováhu na jedné noze.
- Nakrmí se samo a jen občas při tom potřebuje minimální pomoc.
- Může se začít projevovat, která ruka je dominantní.
- Tužku už nedrží celou dlaní jako dříve, ale mezi ukazovákem, prostředníkem a palcem – úchop špetkou.
- Dokáže postavit věž z osmi a více kostek.
- Daří se mu nést nádobu s tekutinou, aniž by ji rozlilo, přelévá tekutiny.
- Poradí si s velkými knoflíky a zipy na oblečení.
- V té době už většinou umí ovládat močový měchýř. (VÁGNEROVÁ, M., 2000)

Čtyřleté dítě :

- Umí chodit v jedné přímce – podle čáry namalované nebo nalepené na zemi.
- Poskakuje po jedné noze.
- S přehledem se pohybuje ve vlastnoručně řízeném vozítku – tříkolce aj.-zatačí, vyhýbá se překážkám, zvládá „dopravní ruch“.
- Leze po žebřících, šplhá po stromech a na dětských prolézačkách.
- S lehkostí utíká, zastavuje se, rozebíhá se a pohybuje se kolem překážek.
- Zlepšuje se v házení míčem horem – hodí dál, lépe zamíří.
- Drží tužku ve třech prstech, umí překreslit některé tvary a písmena.
- Maluje a kreslí s určitým záměrem. Když chce namalovat něco konkrétního, stává se, že se mu kresba nezdaří podle představ, a tak svůj výtvar označí za něco jiného.
- Dokáže navlékat dřevěné korálky na šňůrku. (VÁGNEROVÁ, M., 2000)

Pětileté dítě :

- Tělo má proporce dospělého člověka.
- Přejde přes kladinu, dokáže chodit pozpátku.

- Udrží rovnováhu ve stoji na jedné noze po dobu deseti sekund.
- Z malých kostek sestaví trojrozměrné útvary podle obrázku nebo modelu.
- Je zcela zřejmé, která **ruka je dominantní**.
- Dobře zachází s tužkou a fixem, některé děti vybarvují omalovánky.
- Podle vzoru nakreslí různé tvary (čtverec, trojúhelník) a napíše různá písmena (A,T,O,U,C,H,L,T)
- Stříhá nůžkami podle naznačené linky – nepřesně. (VÁGNEROVÁ, M., 2000)

5 SOCIÁLNÍ VÝVOJ

Dítě ve svém předškolním věku začíná uvědomovat svoji důležitost a existenci, uvědomují si, že jsou určeni k tomu, aby rostly a staly se postupně dospělými lidmi. Začnou si vybírat vzor jemuž by se chtěli podobat. Nejčastějším jejich výběrem je jeden z rodičů, většinou je to ten stejného pohlaví. Předškoláci již většinou začnou mít zájem o zkoumání různosti pohlaví. Začne se u nich i projevovat strach o rodinu, rodiče začínají vnímat pojem smrti a různých úrazů. Děti dokážou přijít za rodičem z nepředvídatelnými dotazy. Jedním z nich může být např. rozhovor, že dítě nechce, aby rodiče byli staří, že mu můžou umřít a on tu zůstane sám bez jejich opory. Tady je potřeba navázat s dítětem rozhovor, kdy jsem mu musí vysvětlit, že je tu s ním a nechystá se umřít, a to tak, aby to ta jeho hlavička pochopila.

Dalším jejich velikým krokem je příprava na vstup do základní školy. Tuto část jejich života by rodiče neměli podcenit. Podle toho se pak bude odvíjet jejich další existence. Vstup dítěte do základní školy je pro ně velice zodpovědné období. Jedním z příkladů uvádím rodiče jenž mají doma dvě děti. Jeden je úspěšný prvňáček a druhý je budoucí prvňáček, přípravu do školy by měli si mít dle mého názoru celkem slušně zvládnutou. Snaží se děti zapojit již do různých kroužků ještě před vstupem do školy, aby se naučili, že určitý čas musí udržet pozornost a poslouchat co se po nich žádá, aniž by to po nich chtěli rodiče. Zároveň se zde naučili zodpovědnosti sami za sebe. Samozřejmě, že rodič musí počítat s tím, že jiný nástup do základní školy je na vesnici a jiný ve městech. Dětem na vesnici je ulehčeno tím, že většinou jdou do známého prostředí a ve vyšších ročnících již mají kamarády. Což velice dobře působí na jejich psychiku.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMU

Ve výzkumu jsem se zaměřila na problematiku vývoje předškolního dítěte. Konkrétně se jednalo o vývoj motoriky dítěte, o vývoj řeči v předškolním věku a celkovou připravenost dětí pro nástup na povinnou školní docházku. Zaměřila jsem se na děti, jejich vývoj a rodinu, kolik času děti tráví s rodiči a kolik se jim rodiče aktivně věnují.

6.1 Cíl výzkumu

Záměrným pozorováním a za pomoci projektu, bylo úkolem zjistit, jestli děti v pracovních a výtvarných činnostech (pozorována byla kresba pastelkami, tužkou), drží správným úchopem psací potřeby, mají dostatečně vyvinutou pohybovou schopnost a pomocí dotazníkového šetření úkolem zjistit jak jsou na tom děti s vývojem řeči a jaký vliv má společné trávení volného času na vývoj dítěte. Objektem výzkumu jsou děti předškolního věku, kdy byli pozorováni při běžných činnostech a hrách v předškolním vzdělávacím zařízení. Toto pozorování jsem prováděla při praxi v jedné MŠ jenž jsem absolvovala při studiu a následně doplnila o další poznatky při provádění analýzy z dotazníkového šetření jenž dotazníky vyplnili rodiče dětí.

6.2 Výzkumný soubor

Mateřská škola, ve které byl výzkum prováděn pracuje podle školního výchovného programu „Se slovy si hrajeme, správně mluvit budeme. Zpíváme si, malujeme, ve školce se radujeme.“ Jejím prvořadým úkolem ve třídách je odstraňování vad a poruch řeči, rozvíjení správné motoriky dítěte. Za pomoci různých her si zde také rozvíjí hudební, tělesné, rozumové nebo výtvarné dovednosti dětí. Děti se zde učí pomocí hravé formy hrát na flétnu čímž si rozvíjí základy správného dýchání. Důležitým aspektem pro úspěch posunutí správného vývoj je i blízká spolupráce s rodiči, která je prováděna formou konzultačních hodin a zároveň na různých společenských akcích, které jsou pořádány jak pro rodiče tak i pro veřejnost. V dané třídě bylo do tohoto projektu zapojeno 10 dětí, jenž se připravovaly k zápisu do první třídy.

6.3 Výzkumný problém

Výzkumným problémem, který jsme si stanovila ve výzkumu je popsat a analyzovat přípravu vybraných dětí pro vstup na základní školu a to po všech stránkách vývoje dítěte. Nástup do školy je velice důležitým sociálním krokem. V této souvislosti dítě získá novou sociální roli, stane se školákem. Tuto roli si nemůže dobrovolně vybrat, tu dítě ji získá automaticky. Je mu dána po dosažení určitého věku a dosažením určité vývojové úrovně. Představuje pro něj zásadní změnu v životním stylu, je na něj kladeno více nároků a odpovědnosti. Tato role školáka ovlivní v rozvoji dětské osobnosti a zároveň prožití zbývajících dětských let. Do nástupu na základní školu dítě nemá přesnou náplň dne. Při návštěvě v předškolní zařízení se podle současných učebních osnov dítě nenutí do přesně stanovených časových rozvrhů. Pokud si chce hrát, učitelky je přímo nenutí tak jako ve škole, že musí vykonávat přesně tu činnost, která se po něm požaduje. Pouze se pomalu směřuje, aby si dítě zvykalo na přesný řád dne, ale pokud tak samo, nechce nemá to žádné následky. Po nástupu do základní školy začne mít den pro dítě přesně stanovené doby, kdy si může hrát a kdy se má učit a ne každé dítě se s touto pozicí dokáže lehce vyrovnat. Ve věku 6-7 let dochází k vývojovým změnám, které jsou podmíněny zráním a učením. Proto je nutno, aby dítě již v tomto věku mělo správně zvládnuté vývojové kroky, které jsou potřebné pro zdárný nástup povinné školní docházky.

6.4 Dílčí výzkumné problémy

Hlavní výzkumný problém jsme specifikovali v následujících výzkumných otázkách:

- Jak umí dítě správně držet psací potřeby - zdokonalovat jeho dovednosti v oblasti jemné motoriky
- Zapojit se do projektu - poznávat schopnosti vlastního těla a uvědomit si důležitost správného držení psacích potřeb, správně se vypořádat s vlastními pohyby
- Jaká je dosažená úroveň vývoje řeči u zkoumaného souboru
- Jaký vliv sehrává rodina na vývoj dítěte

4.5 Metody výzkumu

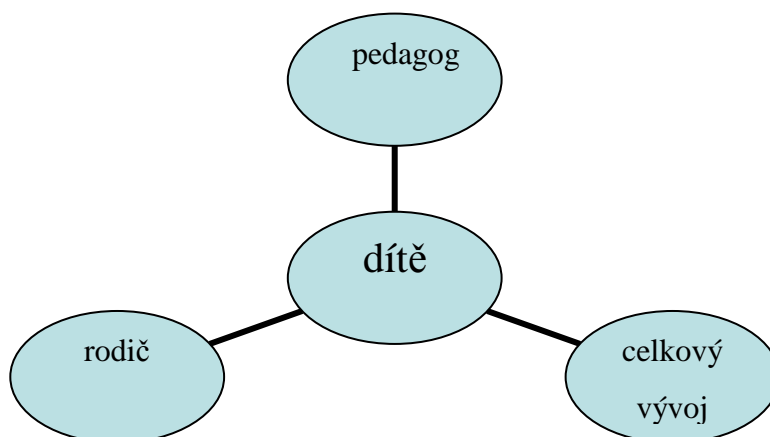
Výzkumné šetření bylo provedeno formou záměrného pozorování. Za spolupráce s paní ředitelkou a ostatními učitelkami, jsme realizovali pro mateřské školy projekt, jenž byl zaměřen na motoriku držení tužky. Jelikož mám doma dvě malé děti jenž rok po sobě nastoupily do základní školy, vím jak je pro děti velice důležité mít zvládnuté základní držení tužky. Ne všechny děti dokážou ihned vzít tužku do ruky přesně tím správným způsobem. Zde jsme za pomoci pracovních listů plnili s dětmi různorodé úkoly a následně je vyhodnocovaly. Druhou metodou použitou v našem výzkumu byla dotazníkově šetření, kde jsem se ptala rodičů jak si myslí oni, že jsou na tom děti s vývojem a jak tráví společný čas se svými dětmi.

Na základě diagnózy jsme stanovili kritéria srovnávací analýzy:

- Motorický vývoj dětí
- Vývoj dítěte a jeho správná výslovnost
- Vývoj dítěte a jeho vztah k rodině

Tato základní kritéria jsme analyzovali a následně jsme se snažili najít způsob, jak tento vývoj ovlivnit.

Graf č. 1 – ovlivňující faktory dětí

7 CHARAKTERISTIKA PROJEKTU

V této části práce prezentuji výzkumné výsledky. Výsledky jsou analyzovány a opatřeny interpretací. Pro lepší prezentaci uvádím i přehledové tabulky, grafické vyjádření v podobě grafů a pracovní listy podle nichž děti pracovali.

7.1 Popis výzkumu a seznámení se s projektem výzkumu

Nejprve jsme za pomocí pedagogických pracovníků dětem představili projekt za jehož pomocí si děti zdokonalují svoji motoriku.

Předběžně jsem výzkum a práci s dětmi rozdělila do třech námětů:

- Děti kreslí čáry, máry
- Děti poznávají svět
- Děti půjdou do školy

Projekt výzkumu bude zapojen u dětí ve třídě při jejich pravidelných každodenních činnostech. Provoz školky tím nebude nikterak narušen. Úkolem pozorování je nenásilnou formou pozorovat děti při každodenních činnostech, zapisovat si jak jsou nadáni pohybově, jak dokáží využít slovní zásobu, do které ruky berou předměty pro běžné používání a jestli se nestraní kolektivu a zda se mu dokáží přizpůsobit,

Plánované každodenní činnosti dne:

1. ranní nástup do předškolního zařízení
2. volné činnosti a ranní hry, pohybová desetiminutovka
3. ranní svačinka
4. výučná chvílka – práce na projektu
5. vycházky
6. oběd
7. odpolední odpočinek
8. volné činnosti a hry

Mimo tyto činnosti děti mají na programu 1x týdně v dopoledních hodinách návštěva bazénu, sauny nebo solných jeskyní a 1x týdně kulturní představení v divadle či kině. Zároveň se děti připravují na společenské vystoupení, která si připravují pro rodiče a veřejnost k různým výročím či svátkům.

7.2 Seznámení se s dětmi a jejich hodnocení

V průběhu dne a za pomoci stálých pedagogů třídy jsem děti pozorovala a dělal si poznámky pro ohodnocení vývoje dětí u jednotlivců. Jednalo se o 6 děvčat a 4 chlapce. U dětí bylo hodnocena jejich samostatnost, schopnost při pracovních činnostech a pohybová aktivita. Zároveň byla zkoumána schopnost se orientovat v různých prostředích a jejich vnímání. Děti nejsou konkrétně jmenovány, jelikož rodiče si přáli aby byla dodržena jejich anonymita, a proto jsem jednotlivé děti uvedla pod velkým očíslovala a dále budu děti uvádět pod čísla.

Tab.č. 1 – hodnocení dětí

	Pohybová aktivita	Slovní zásoba	Způsob držení tužky	Spolupráce s okolím
Děvče č.1	Dobrá	Dobrá, vyjadřuje se v celých větách	Držení tužky je tvrdé, pravák	Je společenská
Děvče č.2	Dobrá	Chudá, vyjadřuje se v celých větách	Držení tužky je volné, pravák	Straní se okolí
Děvče č.3	Dobrá	Dobrá, vyjadřuje se v celých větách	Držení tužky je tvrdé, pravák	Je společenská
Děvče č.4	Dobrá	Dobrá, vyjadřuje se v celých větách	Držení tužky je tvrdé, levák	Je společenská
Děvče č.5	Méně obratná	Dobrá, vyjadřuje se v celých větách	Držení tužky je volné, pravák	Je společenská
Děvče č.6	Dobrá	Chudá, vyjadřuje se v celých větách	Držení tužky je volné, levák	Je společenská
Chlapec č.1	Dobrá	Dobrá, vyjadřuje se v celých větách	Držení tužky je tvrdé, pravák	Je společenský

Chlapec č.2	Méně obratný	Dobrá, vyjadřuje se v celých větách	Držení tužky je volné, pravák	Je společenský
Chlapec č.3	Dobrá	Dobrá, vyjadřuje se v celých větách	Držení tužky je tvrdé, pravák	Je společenský
Chlapec č.4	Dobrá	Chudá, vyjadřuje se v celých větách	Držení tužky je volné, pravák	Straní se okolí

7.3 Děti kreslí čáry máry

Dětem byly předloženy různé obrázky, které si samostatně vybrali dle jejich volby a zde měli a plnili na nich své úkoly. Na obrázcích byly vyznačeny body které měli za úkol pospojovat a dále zde byly vyznačeny různými značkami plochy (např. čtverečky s hvězdičkami, kroužky se puntíky aj,) a ty měli příslušnými barvami pastelek vybarvit.

Cílem této činnosti bylo :

1. Správné držení psacích potřeb
2. Osvojit si znakový systém a pochopit jeho funkci
3. Dokázat spojit koordinaci oka a ruky

Tento úkol byl pro děti omezen časovým plánem a to 20 minuty. Předpokládaným závěrem činnosti je, že u dítěte bez násilného učení vyvine soustředěnost na činnost a zároveň si rozvine paměť. Úkol musí být krátký, dítě ještě nedokáže dlouho udržet pozornost nad jedním úkolem a zároveň musí být vidět výsledek. Po vybarvení obrazců vznikne jednotný obrázek – dítě získá schopnost se dobrat k výsledku. Zároveň zde sledujeme jakými tahy dokáže dítě vymalovat přesně stanovené obrazce, jestli dokáže vyplňovat tvary plně a nepřetahuje okrajové čáry. Také sledujeme jakou sílu při vybarvování používá.

Tab.č. 2 - zhodnocení „čáry,máry“

Děvče č.1	dokáže se na daný úkol soustředit , chápe tvary a správnou barvou je vyplní, při úpravě správného držení tužky si dokáže úchop udržet, občas při vymalovávání přetáhne, kreslí velkým tlakem na tužku
-----------	---

Děvče č. 2	dokáže se na daný úkol soustředit , chápe tvary a správnou barvou je vyplní, tvary vykresluje přesně, tlak na tužku je přiměřený
Děvče č.3	dokáže se na daný úkol soustředit , ve tvarech je nejistá, správnou barvou je vyplní, při úpravě správného držení tužky si dokáže úchop udržet, občas při vymalovávání přetáhne, kreslí velkým tlakem na tužku
Děvče č.4	dokáže se na daný úkol soustředit , chápe tvary a správnou barvou je vyplní, při úpravě správného držení tužky si dokáže úchop udržet, občas při vymalovávání přetáhne, tlak na tužku je slabý
Děvče č.5	dokáže se na daný úkol soustředit, neudrží dlouho pozornost , ve tvarech je nejistá, správnou barvou je vyplní, při úpravě správného držení tužky si dokáže úchop udržet, občas při vymalovávání přetáhne, kreslí velkým tlakem na tužku
Děvče č.6	dokáže se na daný úkol soustředit , chápe tvary a správnou barvou je vyplní, tvary vykresluje přesně, tlak na tužku je přiměřený
Chlapec č.1	dokáže se na daný úkol soustředit, neudrží dlouho pozornost, chápe tvary a správnou barvou je vyplní, při úpravě správného držení tužky si dokáže úchop udržet, občas při vymalovávání přetáhne, tlak na tužku je slabý
Chlapec č.2	dokáže se na daný úkol soustředit , chápe tvary a správnou barvou je vyplní, tvary vykresluje přesně, tlak na tužku je přiměřený
Chlapec č.3	dokáže se na daný úkol soustředit , ve tvarech je nejistá, správnou barvou je vyplní, při úpravě správného držení tužky si dokáže úchop udržet, občas při vymalovávání přetáhne, kreslí velkým tlakem na tužku
Chlapec č.4	Nedokáže se na daný úkol soustředit, neudrží pozornost, chápe tvary a správnou barvou je vyplní, držení tužky si nenechá upravit, občas při vymalovávání přetáhne, tlak na tužku je slabý

Při pravidelném trénování a správném cvičení ruky si děti osvojí správné držení tužky v ruce a zápěstí se jim uvolní. Musí se jim stále připomínat jak správně mají tužku držet , aby si to samy dokázaly uvědomit i při samostatném kreslení jak ve předškolním zařízení tak i doma. Dále je nutno při kreslení dodržovat určitý stálý postup a hlavně dokázat udržet

pozornost tak dlouho dokud svůj úkol dítě nesplní. Zároveň se nesmí zapomenout na správné držení těla při psaní či kreslení.

7.4 Děti poznávají svět

Dalším poznávacím úkolem pro děti je poslech reprodukované hudby s texty dětských písní, které dobře znají. Děti při poslechu hudby mají za úkol se pohybově vyjadřovat co při té hudbě cítí a popřípadě doplňovat chybějící slova.

Cílem této činnosti bylo:

1. Dokázat vydržet poslouchat hudbu a soustředit se na její slova
2. Pohybově se vyjadřovat k hudbě
3. Doplnit slova písně v chybějícím textu

Děti měli v poměrně krátké době (délka jedné písničky je cca 2 min.) při poslechu dokázat vyjádřit co jim píseň znázorňuje, zda je píseň veselá či smutná, zda je rychlá nebo pomalá , a jak se jim písnička líbí. Byly to písničky, které již ve třídě spolu s paní učitelkou zpívali a poslouchali, takže pro ně nebyli neznámé. Zároveň se u dětí rozvíjely pohybové dovednosti, děti se při tom neomezeně předváděly. V některých nácvikových písních byla zazpívána jen začáteční slova písně a děti ji měli za úkol doplnit. Jelikož už tyto písničky znali, předpokladem bylo, že doplnění textu bude co možná nejpřesnější. Při tomto úkolu bylo hlavním úkolem rozvinutí myšlenkových operací, jakou dokážou mít představivost či fantazii. Zároveň si zde rozvíjí jak spontánně tak vědomě schopnost učení, kdy děti pod vedením paní učitelky se dále přesně a cíleně učí texty písně. Pro děti činnost byla zajímavá a neměli pocit, že musí se něco přesně naučit, i když tak to výuka byla směřována.

V jiné části poznávání dětí světa kolem sebe bylo naučení se dopravních prostředků pomocí poslechu vyprávění pohádky o zvědavé holčičce, která cestuje po světě za pomocí různých dopravních prostředků. Dětem byly také předloženy archy papírů a pastelky za pomocí níž bylo jejich úkolem dopravní prostředky nakreslit, nebo je dle vlastní fantazie předvést.

Cíl činnosti:

1. Vyjmenování jakými dopravními prostředky holčička cestovala
2. Dopravní prostředky rozdělit podle pohybu
 - Letadlo – pohyb ve vzduchu
 - Vlaku – pohyb za pomoci kolejí
 - Autobus – pohyb na komunikaci
 - Loď – pohyb na vodě

Tato činnost byla taky časově omezená a to cca 20 minutami. Děti musely pozorně poslouchat o čem paní učitelka vypravuje a tím byla cvičena jejich soustředěnost, jenž je pro správný vstup do školy velice důležitá. Dále se také musely slovně vyjádřit, jakými dopravními prostředky holčička cestovala, čímž si rozvíjely svou slovní zásobu. Učili se zároveň rozhovoru mezi sebou a dospělým, a jelikož tento rozhovor byl veden paní učitelkou děti se musely přihlásit a čekat až budou vyvolány, čímž se učili jistým školním pravidlům a pomalu nenásilně jsou usměrňovány, že nesmí mluvit jedem přes druhého. Zároveň musely přemýšlet o tom, jak se který dopravní prostředek pohybuje. To vyjadřovaly nejčastěji pohybovým projevem, kde si rozvíjeli svou bujnou fantazii. Některé děti si ale také vybrali projev kreslený, kdy si rozvíjeli správné držení ruky a uvolňovali si kreslením a následným vybarvováním zápěstí.

Tab.č. 3 – hodnocení pohybu a rozpoznání dopravních prostředků

	Pozorování projevu při hudbě	Doplňování slov písni	Rozpoznání dopravních prostředků	Vyjádření se o dopravních prostředcích
--	------------------------------	-----------------------	----------------------------------	--

Děvče č.1	Projev byl ryt- mický dle hudby	Písňě neměla problém doplnit	Dopravní pro- středky si pletla	Malovaný projev byl dobrý
Děvče č.2	Projev byl ryt- mický dle hudby	Písňě neměla problém doplnit, přidala si i vlastní slova	Dopravní pro- středky poznala	Malovaný projev byl dobrý
Děvče č.3	V tanečním pro- jevu je ostýchavá	Písňě neměla problém doplnit	Dopravní pro- středky poznala	Malovaný projev byl dobrý
Děvče č.4	Projev byl ryt- mický dle hudby	Písňě neměla problém doplnit	Dopravní pro- středky poznala	Projev byl pohy- bový, dobrý
Děvče č.5	Projev byl ryt- mický dle hudby	Při zpěvu je ostýchavá	Dopravní pro- středky si pletla	Projev byl pohy- bový, dobrý
Děvče č.6	Projev byl ryt- mický dle hudby	Písňě neměla problém doplnit, přidala si i vlastní slova	Dopravní pro- středky poznala	Malovaný projev byl dobrý
Chlapec č.1	V tanečním pro- jevu je ostýchavý	Doplňoval text vlastními slovy	Dopravní pro- středky poznal	Malovaný projev byl dobrý
Chlapec č.2	V tanečním pro- jevu je ostýchavý	Písňě neměl problém doplnit	Dopravní pro- středky poznala	Projev byl pohy- bový, dobrý
Chlapec č.3	V tanečním pro- jevu je ostýchavý	Písňě neměl problém doplnit	Dopravní pro- středky si pletla	Projev byl pohy- bový, dobrý
Chlapec č.4	Projev byl ryt- mický dle hudby	Písňě neměl problém doplnit	Dopravní pro- středky poznala	Projev byl pohy- bový, dobrý

7.5 Děti půjdou do školy

Jedním z úkolů pro děti je před vstupem do školy rozeznat základní geometrické tvary. Pro lepší zapamatování si tvarů dostaly děti za úkol pomocí kostek (kruh, čtverec, obdélník,

trojúhelník) poskládat kašpárka. Zároveň je nutné popsat, co který tvar znázorňuje (hlava, krk, tělo, ruky, nohy). Úkol se skládá z více částí.

Cíl činnosti:

1. Sestavit postavu kašpárka, popsat jaké jsou části těla
2. Popsat geometrické tvary, druhy zeleniny, ovoce
3. Rozeznat barvy kostek
4. Spočítat dané počty ovoce a zeleniny

Činnost dětí byla časově rozvrhnutá cca 30 minutami. Děti dostali za úkol složit postavu kašpárka v co nejlepším detailu. Dítě se tak naučí jak přesně na sebe jednotlivé části těla navazují. Úkolem paní učitelky je mezi dětmi chodit a povídat si s nimi, že hlavu představuje kostka ve tvaru kruhu, tak jako oči, nos se podobá trojúhelníku, krk, ruce a nohy představuje nejlépe obdélník, tělo zase čtverec. Kostky jsou zároveň různých barev, které děti mají za úkol rozeznat. Při tomto cvičení se u dítěte rozvíjí tvořivost (myšlení, fantazie, snaha o vyřešení problému). Děti za společného úsilí se spontánně učí, vyvíjejí úsilí, dokážou se soustředit na určitou činnost, učí se pracovat na základě instrukcí.

Další činnost při níž se děti učili rozeznávání ovoce a zeleniny, byla hra na zahradníka. Děti se posadili do kruhu a při rozhovoru popisovali jaké vidí ovoce či zeleninu. Jsou různých barev, které je nutno rozeznat a popřemýšlet nad tím co z kterého ovoce či zeleniny maminka dělá doma dobrého. Práce je skupinová, tím se učí spolupracovat s ostatními a vést s nimi rozhovor. Při této činnosti děti musí zapojit své myšlení, představivost, trénovat paměť (musí si vzpomenout co doma dobrého z ovoce či zeleniny jedli), při rozhovoru se učí, že se nemůžou navzájem překřikovat a počkat až jeden z nich domluví, aby mohl začít mluvit ten další. Tím se dovídá nové věci, které jsou pro něj zajímavé a tím i lehko zapamatovatelné. Dítě si cvičí paměť. Na konci hry všechno ovoce a zeleninu spočítají, kde se naučí jak jdou čísla po sobě, vnímá matematické pojmy.

Tab.č.4 - Příprava dětí do školy

	Rozeznání částí	Geom.tvary, zele-	Rozeznání ba-	počítání
--	-----------------	-------------------	---------------	----------

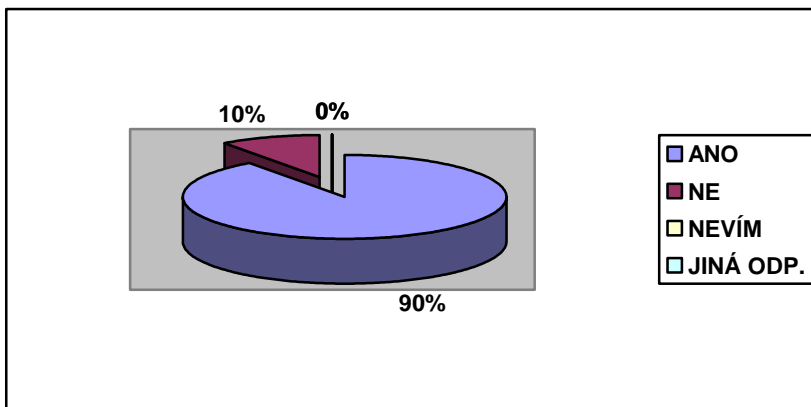
	těla	nina, ovoce	rev	
Děvče č.1	Základní části těla zná	Dobrá znalost	Barvy umí	Počítá do 50 a více
Děvče č.2	Základní části těla zná	g. tvary si plete, jinak dobrá znalost	Barvy umí	Počítá do 20
Děvče č.3	Základní části těla zná	Dobrá znalost	Barvy umí	Počítá do 50 a více
Děvče č.4	Základní části těla zná	g. tvary si plete, jinak dobrá znalost	Barvy umí	Počítá do 50 a více
Děvče č.5	Základní části těla zná	g. tvary si plete, jinak dobrá znalost	Barvy umí	Počítá do 50 a více
Děvče č.6	Základní části těla zná	Dobrá znalost	Barvy umí	Počítá do 20
Chlapec č.1	Základní části těla zná	g. tvary si plete, jinak dobrá znalost	Barvy umí	Počítá do 50 a více
Chlapec č.2	Základní části těla zná	Dobrá znalost	Barvy umí	Počítá do 50 a více
Chlapec č.3	Základní části těla zná	Dobrá znalost	Barvy umí	Počítá do 50 a více
Chlapec č.4	Základní části těla zná	g. tvary si plete, jinak dobrá znalost	Barvy umí	Počítá do 50 a více

7.6 Zpracování a vyhodnocení dotazníku

Dalším bodem výzkumu je dotazník, jenž byl rozdán rodičům pozorovaných dětí. Zde jsem se zaměřila na rozvoj dítěte a jeho mluvu z pohledu rodiče a vývoje rodiny. Na otázky odpověděli všichni rodiče v zastoupení maminek.

OTÁZKA Č.1

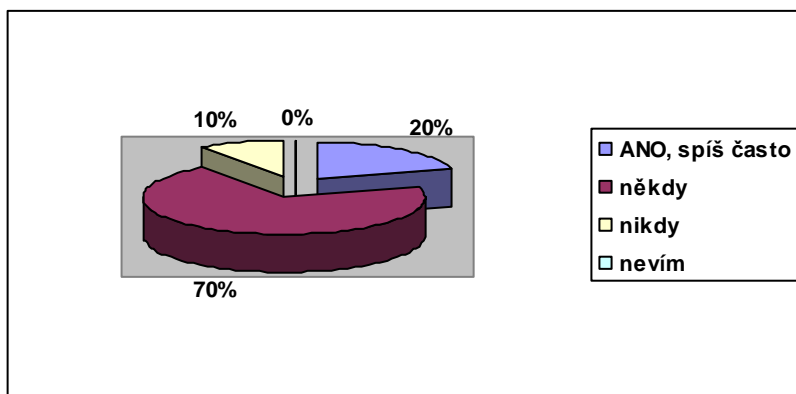
Myslíte si, že je pro vývoj dítěte důležité jak s ním mluvíte?

V odpovědi se všechny maminky až na jednu shodly. Pro dítě samotné je opravdu velice mluvená hodně přizpůsobuje podle toho z jakého důležité jak na něj mluví rodič, je to ten první a hlavní tvor, které od narození poslouchá a vnímá.

OTÁZKA Č.2

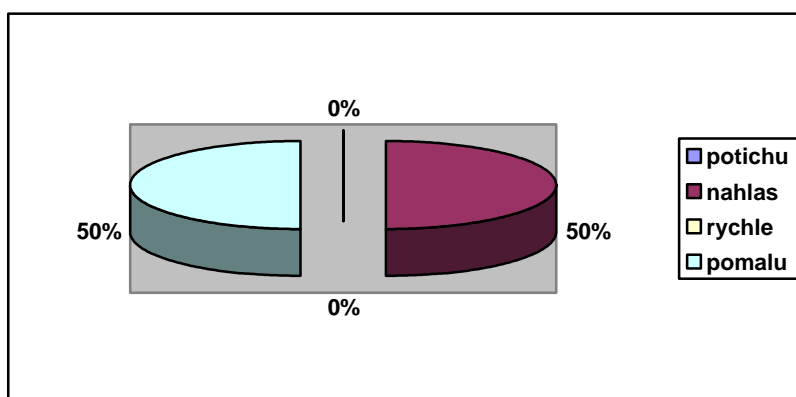
Při mluvením s dítětem používáte nářečí ?

Zde je nutné podotknout, že v naší republice se hodně používá hovorová mluva, podle toho z kterého kraje pocházíte. Pokud se tato řeč používá i v blízkosti právě se vyvíjecího dítěte, dítě si nese tento základ do dalšího života, což mu může ve škole způsobit nemalé problémy. Rodiče si to jak je vidět v průzkumu sice uvědomují (70 % jich odpovědělo, že nářečí používá jen někdy, 10% nikdy, 20% rodičů se přiznalo, že s svými dětmi opravdu mluví nářečím), ale přesto jim nějaké to nesprávné slůvko občas uklouzne.

OTÁZKA Č.3

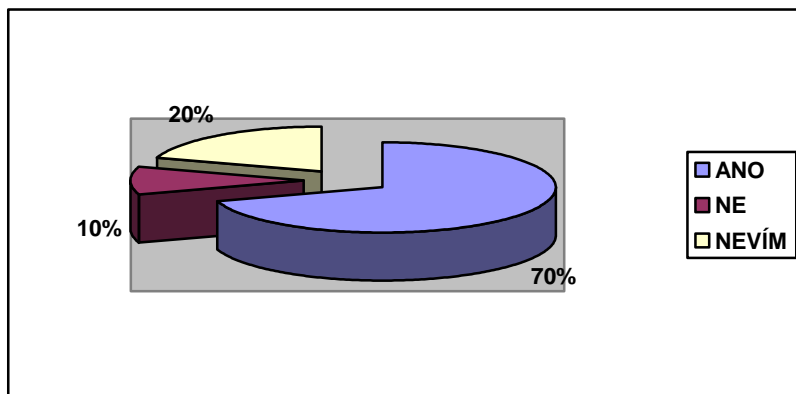
S dítětem mluvíte:

Tady v této otázce se rodiče shodli na tom, že s dítětem je nutno mluvit jak srozumitelně tedy pomalu, aby nás dokázalo vnímat a pochopit co mu vlastně říkáme, tak je také důležité, abychom mu to říkali dostatečně nahlas pro zaujmutí dítěte. Pro správné dorozumění a naučení se správné konverzace je nutno na dítě mluvit pomalu, nahlas, srozumitelně a nepoužívat zbytečně dlouhé věty.

OTÁZKA Č.4

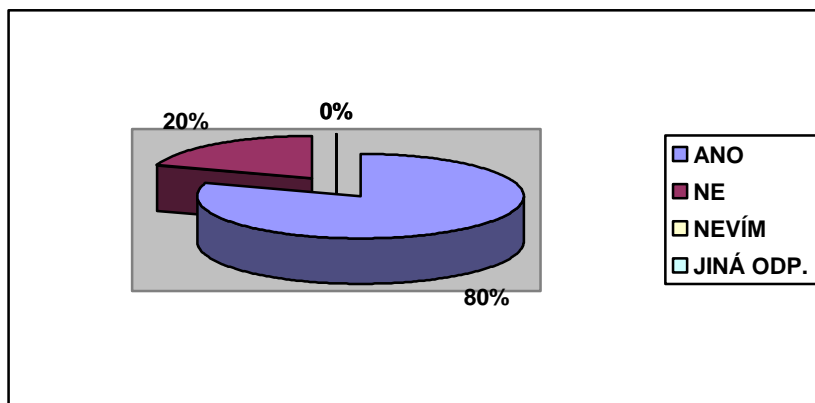
Používá dítě při mluvení Vaše hovorové výrazy a věty?

Tady u této otázky je vidět jak se navzájem otázky a odpovědi do sebe prolínají. Tady se rodiče 100% shodli s otázkou č. 1, kdy je poznat, že pokud s dítětem mluvíme nářečím ono, nám stejně odpovídá. Proto je velmi důležité se co nejvíce vyvarovat používání nářečí, dítě si tuto řeč nese sebou do dalších let, tudíž mu nastávají problémy ve škole.

OTÁZKA Č.5

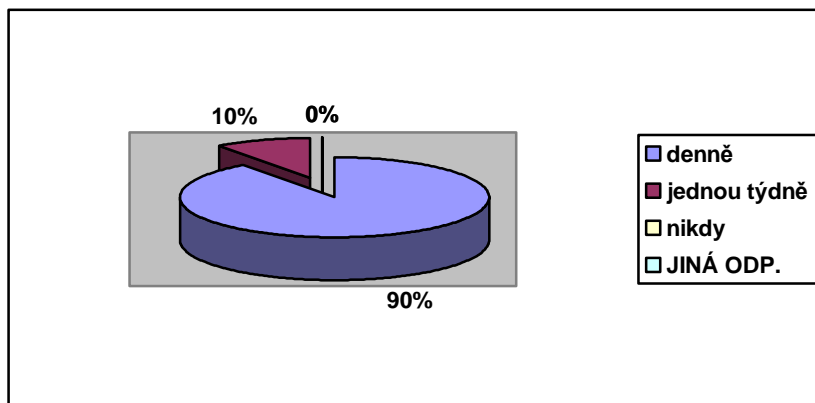
Napodobujete někdy řeč dítěte ?

Při otázce o napodobování se řeči dítěte se 80% rodičů shodlo na tom že to nedělá a 20% se přiznalo k odpovědi ano. Vlastní zkušenost mí říká, že občas se přistihneme jak s dítětem mluvíme právě tou jeho řečí.

OTÁZKA Č.6

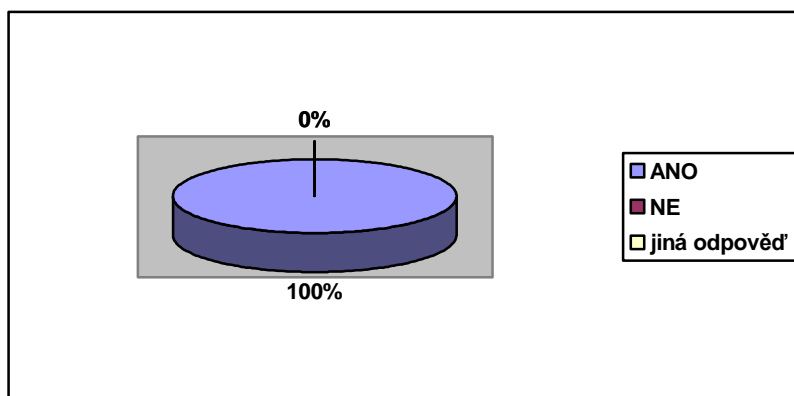
Jak často dítěti čtete?

Tady se velice projevila zodpovědnost rodičů k dětem, kdy si každý den pro své dítě najdou nějakou tu chvilku a přečtou jim aspoň kousek pohádky. 90% jim čtou každý den, jen 10% s dotazovaných rodičů jim předčítá s jejich oblíbené knihy jen jednou týdně. Pravidelným čtením dítěti se učí nejen udržet pozornost a poslouchat o čem příběhne, ale také si rozvíjí svoji slovní zásobu.

OTÁZKA Č.7

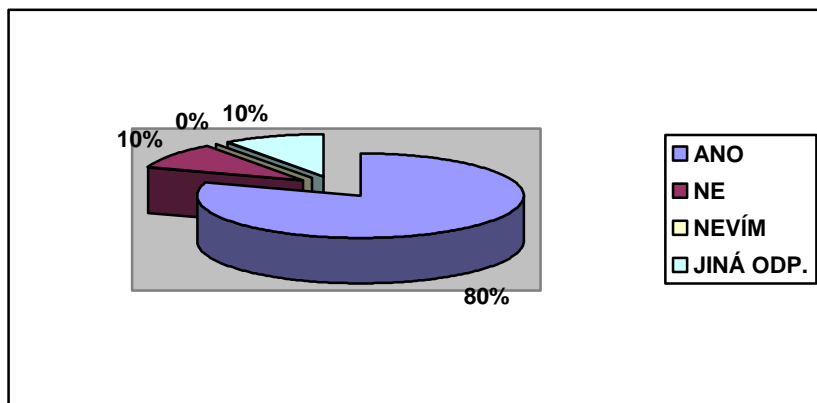
Má Vaše dítě vlastní knihovnu a pokud ano může si z ní knihy brát sám?

Zde 100% rodičů odpovědělo, že dítě má své knihy kdykoliv při ruce, to mně velice těší. Je vidět, že stále mnoho rodičů věří, že kniha člověka obohacuje poznávání světa. Je velice dobře, že v současné době je bohatý výběr a velice pěkně obohacen i obrázky.

OTÁZKA Č.8

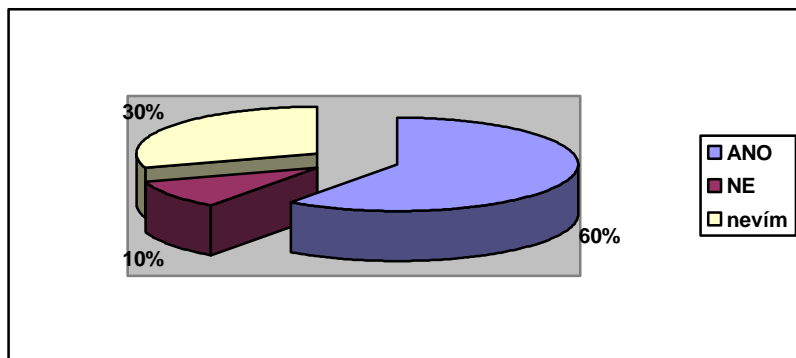
Pozorujete, že dítě po nástupu do MŠ rozšířilo slovní zásobu?

80% rodičů si myslí, že vstup do mateřské školy má velký vliv na rozšíření slovní zásoby, 10% se myslí že ne, 10% rodičů odpovědělo, že dítěti se slovní zásoba rozšířila, ale nemyslí si, že je to vlivem nástupu do MŠ. Výzkum naopak dokazuje jak velký vliv má na slovní zásobu nástup do MŠ.

OTÁZKA Č.9

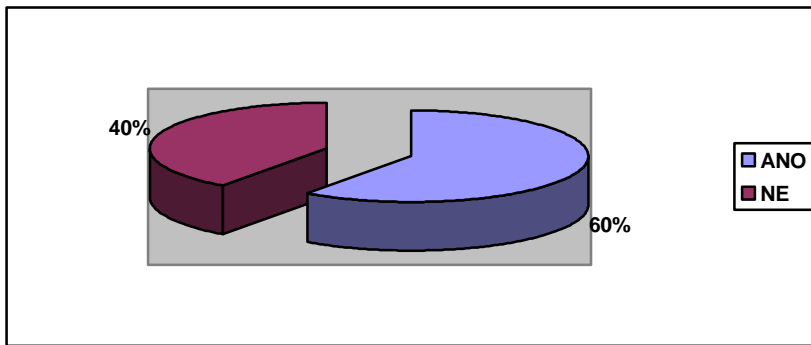
Má Vaše dítě vadu řeči, výslovnosti... ?

60% rodičů si myslí a ke si vědomo, že jejich děti mají vadu řeči a jsou si ti ochotni připustit, 10 % rodičů odpovědělo ne a 30% si není jisto zda jejich dítě má správnou výslovnost. V současné době bohužel mnoho dětí trpí špatnou výslovností, což může mít za následek doba v které žijí.

OTÁZKA Č.10

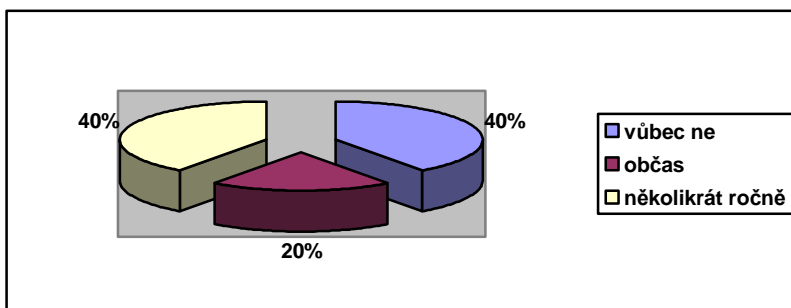
Pokud ano, navštěvujete s dítětem logopedickou poradnu ?

Podle tohoto šetření je mi známo, že rodičům není jedno jak jejich děti komunikují. Neberou to na lehkou váhu. V současné době je bohužel správná výslovnost na velice špatné úrovni, ale včasná pomoc odborníků dokáže vady řeči napravit. Všechny děti u nichž si rodiče uvědomují vadu řeči navštěvuje logopedickou poradnu.

OTÁZKA Č.11

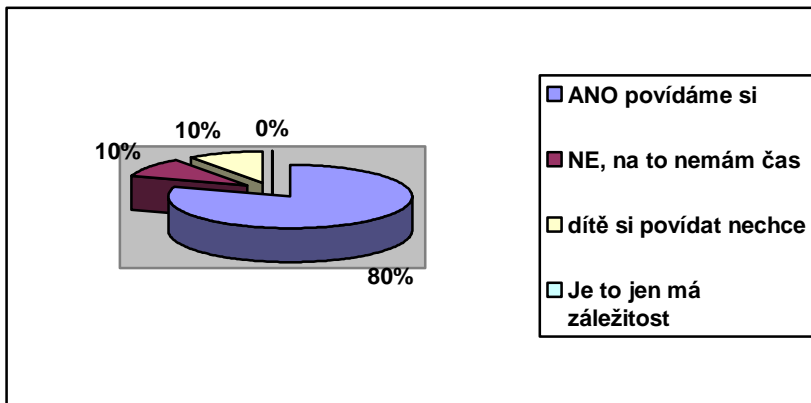
Navštěvujete s dítětem loutkové divadlo, kino...?

Návštěva kulturních zařízení rodin s dětmi je bohužel v dnešní době ovlivněn ekonomickou stránkou rodiny. Je velice hezké, že aspoň 60% z nich se snaží do kulturních Zřízení s dětmi chodit. Děti často navštěvují kulturní zařízení v rámci MŠ, což také ovlivňuje jejich společenský vývoj.

OTÁZKA Č.12

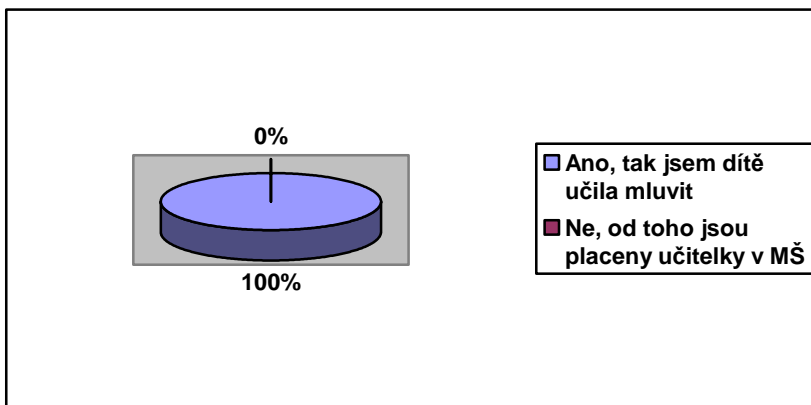
Povídáte si s dítětem co dělalo celý den v MŠ?

Tady se projevila rodičů zodpovědnost a jsem ráda, že se věnují tomu co jejich dítě dělá celý den ve školním zařízení, o tom svědčí že 80% z nich odpovědělo, že si s dětmi pravidelně povídají jak strávily den. 10% ale bohužel ve svém pracovním vytížení nemá čas si s dítětem o stráveném dni bez rodičů povídat a 10% bohužel odpovědělo, o dítěti které nechce s rodiči o tom komunikovat.

OTÁZKA Č.13

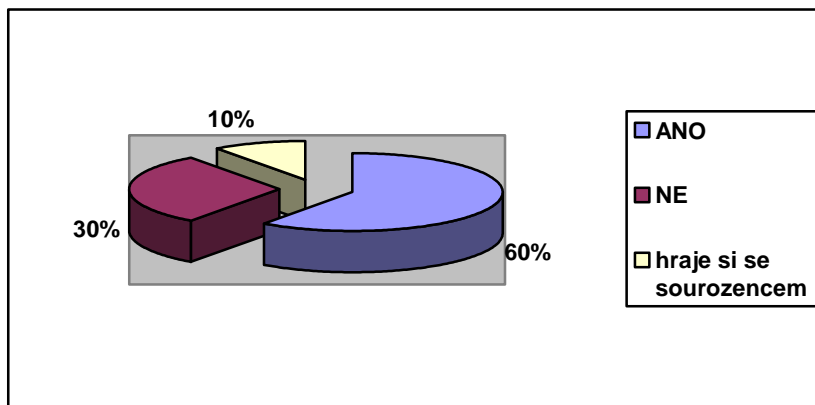
Naučili jste někdy své dítě nějaké říkadlo?

100% rodičů naučilo své dítě nějakou říkanku. Využívali ji při učení dítěte mluvení.

OTÁZKA Č.14

Dokáže si Vaše dítě vyhrát doma „samo“ ?

60% dětí je schopno si vyhrát ve volném čase samo, 30% vyžaduje při hraní rodičů pozornost a 10% si hraje se svými sourozenci.

DISKUZE VÝZKUMU

Ve výzkumu jsem se zaměřila na malou skupinu dětí, jenž se připravovaly na povinnou školní docházku. Při otázce jestli dítě umí držet správně tužku jsem zjistila, jak je důležité dětem pomoc při zdokonalování jemné motoriky. Děti při pravidelném cvičení se mnohonásobně zlepšily ve správném úchopu psacích potřeb. Důležitou částí je správná motivace, zapojení dětí do hry a společných prací, děti je dělaly s velkou radostí a odpovědností, paní učitelky je za pomoci svých zkušeností hrou vedli k učení a udržení pozornosti.

Dalším bodem projektu je poznání světa kolem sebe a pohybů vlastního těla. Děti se jej naučily přesnými výrazy popsat, zdokonalovaly se při poznávání barev, tvarů a zdokonalily se při počítání. Zároveň si rozvíjely své myšlení a prodloužila se jejich soustředěnost při zpracovávání pracovních listů, naučily se pečlivosti rozvíjela se v nich soutěživost s ostatními spolužáky.

Při této pravidelné činnosti bylo velice rychle poznat na dětech, že si začínají uvědomovat jak mají správně korigovat své tělo, a jak správně držet v ruce jakoukoliv psací pomůcku. Důležitým krokem úspěchu je vytrvalost a důslednost pedagogů dětem stále připomínat jaké je správné rozložení prstů při úchopu tužky. Výsledkem dětí byly krásně vypracované pracovní listy, naučení se nových věcí rozšíření potřeby u dětí stále objevovat něco nového.

V průběhu pobytu v MŠ jsem také zjistila, že děti před vstupem do ZŠ nemají zvládnutou správnou výslovnost. Proto jsem se na tuto otázku zaměřila v dotazníkovém šetření a zeptala jsem se samotných rodičů, jak vidí vlastní výchovu z hlediska správné výslovnosti dítěte. Ne všichni si dokázali přiznat, že zrovna jejich dítě má vadu řeči a je třeba vyhledat odbornou pomoc. V dnešní době je logopedická péče na velice dobré úrovni a odborník včasným zásahem dokáže za pomoci rodičů vadu řeči u dítěte odstranit.

Zároveň je třeba podotknout, že velký vliv na vývoj dítěte má právě nástup do MŠ, kdy se dítě setkává s větším kolektivem dětí, vyvíjí se zde jeho potřeba s kolektivem komunikovat a učí se toleranci vůči ostatním. První kroky vývoje hlavně ovlivňuje pro dítě nejbližší rodina. Zjistila jsem, že jsou mezi námi i děti na něž rodiče nemají až tolik času, promítá se zde i ekonomická situace rodiny. Rodinné prostředí si děti také přinášejí sebou do mateřské školy. Přinášejí si z domu různé zvyklosti a návyky. Pedagogická pracovník proto musí tyto zvyklosti sloučit s prostředím v MŠ a naučit děti toleranci vůči ostatním.

ZÁVĚR

A co říct závěrem. Naše děti jsou to jediné důležité co nás v našem životě potkalo. Jsou naše radost a je jen na nás, abychom je udělali šťastné a můžou mít jakoukoliv chybu či nedostatek, nejsou dokonalé, ale jsou náš poklad a my je milujeme a uděláme šťastné. Ne všechny děti mají to štěstí a jsou zdravé, v úplné rodině či žijí v blahobytu. Každé dítě je svým způsobem jedinečné. Ať je vychováváme sebelépe, je jen na nich jakou se ve svém životě dají cestou. Proto je vychovávejme s láskou a s vědomím, že to co děláme, děláme pro ně.

Hlavní vyučovací cíle poznat napsané své jméno, orientovat se v názvech částí těla a smyslů, uvědomovat si správný úchop tužky a snažit se jej dodržet, mít radost z činnosti, výsledku, podělit se o pocity s druhými, uvědomovat si své možnosti a limity, zachovávat domluvený postup ve všech činnostech, nebát se chybovat, nalézat radost ve vlastním poznání, hledat vlastní cesty, orientovat se na ploše papíru, výkresu, soustředit se na danou činnost, promyšleně manipulovat s jednoduchými předměty – kostky, stavebnice, hrníček..., kontrolovat pohyb ruky zrakem, vědomě kontrolovat správný úchop psacích potřeb, snažit se radostně prožít daný okamžik, spolupracovat s druhými dětmi, vědomě napodobit jednoduchý pohyb podle vzoru, pohybovat se běžnými způsoby v různém prostředí, osvojit si některé dovednosti, které předcházejí čtení a psaní, snažit se kreslit čáry k uvolnění ruky s určitými pravidly. Skupina těchto dětí nebyla velká – 10, a proto jsem mohla děti pozorovat individuálně, systematicky, v různých situacích – při práci s různými psacími potřebami – tužka, pastelka, fix, štětec.

Pravidelný rytmus pobytu dětí v mateřské škole je však obohacován různými - plánovanými i neplánovanými činnostmi, či situacemi. Děti z mateřské školy v době projektu pravidelně jedenkrát týdně odjížděly na plavecký výcvik a na výuku práce na PC v počítačové třídě základní školy. Také jedno dopoledne zhlédly divadélko „Šamšula“ a další strávily v rámci exkurze na rehabilitačním oddělení městské nemocnice. Některé děti ze sledované skupiny onemocněly a týdenní nepřítomnost byla také překážkou v plnění stanovených činností a cílů.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- BERANOVÁ,Z. Učíme se správně mluvit. Praha: Grada, 2002.
- BRIERLEY,J. 7 prvních let života rozhoduje. Praha: Portál, 2000.ISBN 8-7178-484-2.
- ČÍŽKOVÁ-ŠIMÍČKOVÁ,J. a kolektiv autorů. Přehled vývojové psychologie. Olomouc: Univerzita Palackého,2003. ISBN 80-244-0629-2.
- DOYN.L., Hry pro všestranný rozvoj dítěte. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-754-X
- FERJENČÍK,J. Úvod do metodologie psychologického výzkumu. Praha: Portál,2005. ISBN 80-7178-367-6.
- KLENKOVÁ,J., KOLBÁBKOVÁ,H. Diagnostika předškoláka – správný vývoj řeči dítěte. Brno: MC nakladatelství, 2002. ISBN 80-239-0082-X.
- KUTÁLKOVÁ,D. Logopedická prevence. Praha: Portál,2002.ISBN 80-7178-667-5.
- KUTÁLKOVÁ,D. Průvodce vývojem dětské řeči. Praha: Portál,2005.ISBN 978-80-7262-598-7.
- LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D. Vývojová psychologie. Praha: Grada,2006. ISBN 80-247-1284-9.
- LIPNICKÁ. M., Rozvoj grafomotoriky a podpora psaní. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-44-7
- MATĚJČEK, Z. Co, kdy a jak ve výchově dětí. Praha: Portál, 1996. ISBN 80-7178-494-X.
- MERTIN. V., GILLERNOVÁ. I., Psychologie pro učitelky mateřské školy. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-799-X.
- SKALKOVÁ, J., Obecná didaktika. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1821-7
- SOVÁK, M., Logopedie předškolního věku.Praha: SPN, 1984.
- VÁGNEROVÁ, M.,Vývojová psychologie I. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 382-167-96
- ZEZULKOVÁ,E., Logopedická prevence,Ostrava: OU,2006.
- ZEZULKOVÁ,E. Logopedická prevence v předškolním věku. Ostrava : OU, 2007.

INTERNETOVÉ ODKAZY

<http://www.logopedie-sulistova.cz/jak-podporit-rozvoj-reci-ditete.php>

http://www.detskestranky.cz/clanek/742-kdyz_je_treba_odlozit_skolu.htm

<http://www.portal.cz/scripts/detail.php?id=27294>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

MŠ Mateřská škola

ZŠ Základní škola

SEZNAM OBRÁZKŮ

Graf č.1 - ovlivňující faktory dětí	36
Seznam tabulek Tabulka č.1 - hodnocení dětí	38
Tabulka č.2 - zhodnocení „čáry,máry“	39
Tabulka č.3 - hodnocení pohybu a rozpoznání dopravních prostředků	43
Tabulka č.4 - příprava dětí do školy.	45

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha PI: Dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Dotazník pro rodiče

Vážení rodiče,

jsem studentka Univerzity Tomáše Bati obor sociální pedagogika. V současné době zpracovávám bakalářskou práci na téma vývoj předškolního dítěte a velice bych ocenila Vaši spolupráci. Zde jsem si dovolila zpracovat dotazník, v němž jsou vypracované jednoduché otázky s odpověďmi. Prosím zaškrtněte jaká odpověď je pro Vaše dítě správná, popřípadě doplňte dle Vašeho uvážení jinou odpověď. Děkuji za Vaši spolupráci.

1. Myslíte si, že je pro vývoj dítěte důležité jak s ním mluvíte?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím
- d) jiná odpověď

2. Při mluvením s dítětem používáte nářečí ?

- a) ano, spíš často
- b) někdy
- c) nikdy
- d) nevím

3. S dítětem mluvíte:

- a) potichu
- b) nahlas
- c) rychle
- d) pomalu

4. Používá dítě při mluvení Vaše hovorové výrazy a věty?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

5. Napodobujete někdy řeč dítěte

- a) ano
- b) ne
- c) nevím
- d) jiná odpověď

6. Jak často dítěti čtete?

- a) denně
- b) jednou týdně
- c) nikdy
- d) jiná odpověď

7. Má Vaše dítě vlastní knihovnu a pokud ano může si z ní knihy brát sám?

- a) ano
- b) ne
- c) jiná odpověď

8. Pozorujete, že dítě po nástupu do MŠ rozšířilo slovní zásobu?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím
- d) jiná odpověď

9. Má Vaše dítě vadu řeči, výslovnosti...?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

10. Pokud ano, navštěvujete s dítětem logopedickou poradnu ?

- a) ano
- b) ne

11. Navštěvujete s dítětem loutkové divadlo, kino...?

- a) vůbec ne
- b) někdy
- c) několikrát ročně

12. Povídat si s dítětem co dělalo celý den v MŠ?

- a) ano, každý den si o tom povídáme
- b) ne, na to nemám čas
- c) dítě si o tom povídat nechce
- d) je to jen a jen má záležitost

13. Naučili jste někdy své dítě nějaké říkadlo?

ano, tak jsem dítě učila mluvit

ne, od toho jsou placeny učitelky v MŠ

14. Dokáže si Vaše dítě vyhrát doma „samo“ ?

- a) ano
- b) ne
- c) hraje si se sourozencem